

Kati Pylkkönen

MEDIA TUTUKSI!

Kirjasto ja päiväkotit mediakasvattajana Lahdessa

MEDIA TUTUKSI!

Kirjasto ja päiväkotiki mediakasvattajana Lahdessa

Kati Pylkkönen
Opinnäytetyö
Kevät 2014
Kirjasto- ja tietopalvelun
koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

Tekijä: Kati Pykkönen

Opinnäytetyön nimi: Media tutuksi! Kirjasto ja päiväkotiki mediakasvattajana Lahdessa

Työn ohjaaja: Jorma Niemitalo

Työn valmistumislukukausi ja – vuosi: Kevät 2014

Sivumäärä: 45 + 34

Opinnäytetyöni aiheena on esiopetusikäisten mediakasvatuksen suunnittelun ja toteutuksen raportointi ja arviointi sekä mediakasvatuspaketin kokoaminen. Toimeksiantajana työlle on Lahden kaupunginkirjasto ja yhteistyökumppanina Renkomäen päiväkotiki.

Mediakasvatuksen avulla lapsia ja muita käyttäjäryhmiä opetetaan käyttämään ja ymmärtämään erilaisia medioita ja niiden sisältöjä. Mediakasvatus kuuluu kaikkiin niihin ympäristöihin, joissa lapsi toimii ja on tekemisissä median parissa. Tärkeimpiä lasten mediakasvatusympäristöjä ovat koti ja koulu sekä päiväkotiki. Mediakasvatuksen suuntaviivoja kirjastoille ollaan vasta luomassa, mutta monet niiden perinteisistäkin tehtävistä kuuluvat mediakasvatuksen piiriin. Lahdessa mediakasvatuksen toimintamalleja on alettu luomaan vuoden 2013 aikana.

Työn toiminnallinen osio koostuu mediakasvatuksen suunnittelun sekä toteutettujen tapahtumien tarkkailemisesta, raportoinnista ja arvioinnista sekä mediakasvatuspaketin kokoamisesta. Arvioinnilla saadaan tietoa onnistumisista ja epäonnistumisista, raportin avulla suoritettuja toimintoja voidaan esitellä myös suunnittelun ulkopuolisille tahoille. Mediakasvatuspaketin avulla mediakasvatus voidaan helposti tuoda osaksi päiväkodin arkea. Tietoperustassa käydään läpi mediakasvatuksen käsitettä, lasten mediakasvatusympäristöjä sekä lasten mediamaailmaa.

Arviointi on toteutettu laadullisen tutkimuksen keinoin havainnoinnilla, kyselylomakkeella sekä pienimuotoisilla haastatteluilla, ja siihen on sisällytetty myös järjestäjien kokemuksia. Saatujen tulosten perusteella hanke oli hyvin onnistunut ja sitä kannattaa myös jatkaa ja laajentaa muihin toimipisteisiin.

Asiasanat: mediakasvatus, kirjastot, esiopetus, Lahti

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree of Library and Information Management

Author: Kati Pylkkönen

Title of Thesis: Know your media! Library and Preschool as a Media Educator in Lahti

Supervisors: Jorma Niemitalo

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2013

Number of pages: 45 + 34

The subject of the thesis is to evaluate the planning and execution of media education for preschool children and to put together a media education package. It was commissioned by the Lahti city library with Renkomäki preschool as a partner.

Media education helps children and other groups to use and understand different kinds of media and the meanings behind them. Media education should be a part of all the environments that a child participates in and is involved with media. The most important media education environments are home, school and preschool. The guidelines for media education in libraries are only just been created, but many of the traditional functions of libraries are also media education. In Lahti the operations models for media education have been created during the year 2013.

The functional part of the thesis consists of observing, reporting and evaluating the planning and execution of the events, and of putting together a media education package. The evaluation produces information of the succeeding and failures, the report is of use when presenting the project to a third party. Media education can be easily imported to the everyday life of a preschool with the support of the media education package. The theoretical background of the thesis introduces the concept of media education, environments of media education for children, and the media surroundings of children.

The evaluation has been executed with means of qualitative research, by observation, questionnaire and brief interviews. The views of the organizers have also been included. According to the gained results the project was very successful and is recommended to proceed with and extend to other libraries and preschools.

Keywords: media education, libraries, preschool education, Lahti

SISÄLLYS

1.	JOHDANTO	7
2.	TOIMINTAYMPÄRISTÖ.....	8
2.1	Lahden kaupunginkirjasto	8
2.2	Renkomäen päiväkoti	9
3.	MEDIAKASVATUS	11
3.1	Medialukutaito	11
3.2	Mediakasvatusympäristöt	12
3.3	Mediakasvatus kirjastossa	13
3.3.1	Mediaohjaajat Lahdessa	13
3.3.2	Kirjaston ja päiväkodin yhteistyö: Renkomäki	14
4	LASTEN MEDIAMAAILMA.....	16
4.3	Ennen ja nyt	16
4.4	Vanhempien vastuu	18
4.5	Pelottavat mediasisällöt	18
5	HANKE RENKOMÄESSÄ.....	20
5.3	Suunnittelu	21
5.4	Mediakasvatuspaketti	22
5.5	Vanhempainilta	23
5.6	Intensiiviviikko	24
5.6.2	Maanantai: sanomalehti	24
5.6.3	Tiistai: sarjakuva	26
5.6.4	Keskiviikko: Myyrä-päivä	27
5.6.5	Torstai: pelipäivä	28
5.6.6	Perjantai: Sadun päivä	30
6	TOIMINNAN ARVIOINTI.....	32
6.1	Suunnittelu	32
6.2	Vanhempainilta	33
6.3	Kysely vanhemmille	34
6.4	Intensiiviviikko	35
6.4.1	Sanomalehti	35
6.4.2	Sarjakuva	36

6.4.3 Pelipäivä	37
6.4.4 Sadun päivä	38
6.4.5 Yhteenveto	39
7 POHDINTA	41
LÄHTEET	43
1. MEDIA YLEISESTI	51
2. LEHDET	54
3. TELEVISIO JA ELOKUVA	61
4. VALOKUVA	64
5. KIRJA JA TARINA	67
6. PELIT JA PUHELIMET	71
7. TIETOKONEET JA INTERNET	74
8. MEDIA-AIHEISIA KUVAKIRJOJA	77
LÄHTEET	79

1. JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kirjaston ja päiväkodin yhteisen mediakasvatushankkeen toteutuksen raportointi ja arviointi sekä esiopetusikäisille suunnatun mediakasvatuspaketin luominen. Pää tavoitteena hankkeessa on päiväkotikäisten lasten, heidän vanhempiensa sekä päiväkodin henkilökunnan mediatietoisuuden lisääminen sekä toimintamallin tuottaminen mediakasvatukseen.

Mediakasvatuksen avulla lapsia ja muita käyttäjäryhmiä opetetaan käyttämään ja ymmärtämään erilaisia medioita ja niiden sisältöjä. Sen tehtävä on suojella erityisesti lapsia medioiden arveluttavilta puolilta. Lasten mediaympäristö on muuttunut huomattavasti ja nopeasti viime vuosikymmenten aikana, ja vanhemmillakin saattaa olla vaikeuksia sen hahmottamisessa ja ymmärtämisessä.

Mediakasvatuksen suuntaviivoja kirjastoille ollaan vasta luomassa, mutta monet niiden perinteisistäkin tehtävistä kuuluvat mediakasvatukseen piiriin. Esimerkiksi tiedonhaun opastus, satutunnit, kirjavinkkaukset ja lukemaan kannustaminen ovat kaikki tällaisia tehtäviä. Nykyaikana kirjastot ovat myös monipuolisia mediaympäristöjä, ja mediamaailman nopeasti kehittyessä on myös kirjaston rooli mediakasvattajana yhä merkittävämpi.

Toimeksiantajana opinnäytetyöllä on Lahden kaupunginkirjasto, ja yhteistyökumppanina Renkomäen päiväkotitietokeskus eteläisessä Lahdessa. Hanketta suunniteltiin yhdessä päiväkodin johtajan, pääkirjaston lastenpalveluiden palveluvastaavan sekä Renkomäen lähikirjaston johtajan ja mediaohjaajan kanssa. Hankkeen toiminnalliseen osioon osallistui kaksi esikouluryhmää Renkomäen päiväkodista ohjaajineen ja vanhempineen sekä Renkomäen kirjaston henkilökunta.

Opinnäytetyön toiminnallinen osio koostuu mediakasvatuspaketin kokoamisesta sekä hankkeen suunnitteluvaiheen ja toteutuksen seuraamisesta ulkopuolisena tarkkailijana, tapahtumista raportoinnista sekä onnistumisen arvioinnista. Arviointi toteutetaan laadullisen tutkimuksen keinoin kyselylomakkeella, ryhmähaastattelulla sekä havainnoinnilla.

2. TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Lahden kaupunki sijaitsee eteläisessä Suomessa sata kilometriä Helsingistä pohjoiseen ja se on Suomen yhdeksänneksi suurin kaupunki. Kaupunki on perustettu 1.11.1905 ja asukkaita oli vuoden 2013 syyskuussa 103 384. (Lahden kaupunki 2013, hakupäivä 26.11.2013.)

2.1 Lahden kaupunginkirjasto

Lahden lainakirjasto avattiin yleisölle vuonna 1886. Se syntyi kyläläisten yhteisten ponnistelujen tuloksena ja toimi aluksi kokonaan kyläläisten vapaaehtoisen tuen turvin. Valtion avustus kirjastolle myönnettiin ensimmäisen kerran vuodelle 1912. Hanke Päijät-Hämeen maakuntakirjastoksi laajenemiseksi oli vuodesta 1911 alkaen esillä useasti, mutta myönteinen päätös saatiin vasta vuonna 1975. (Järvinen 1976, 7-8, 19, 26.)

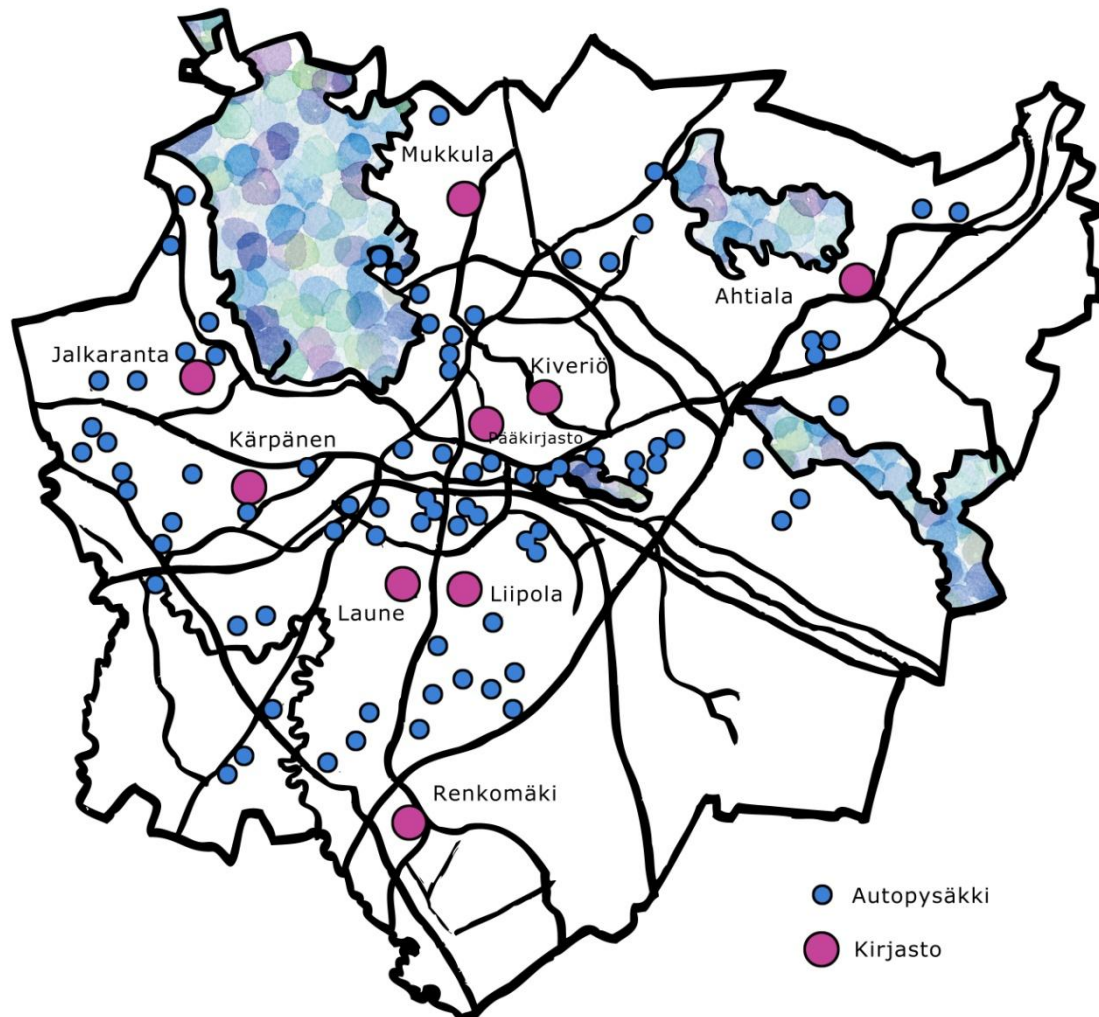
Lehtilukusali on toiminut kirjaston yhteydessä ainakin vuodesta 1902 lähtien. Musiikkiosasto perustettiin vuonna 1969, ja ensimmäinen kirjastoauto hankittiin vuonna 1972. Pääkirjasto on kirjaston perustamisesta lähtien muuttanut paikkaansa tiheään, ja nykyiselle paikalleen kaupungin keskustaan Paavolan kaupunginosaan se on saanut pysyvän sijaintinsa vuonna 1990. (Lahden kaupunginkirjasto 2013b, hakupäivä 25.11.2013)

Tällä hetkellä Lahden kaupunginkirjastoon kuuluu pääkirjaston lisäksi kahdeksan lähikirjastoa (Ahtiala, Jalkaranta, Kiveriö, Kärpänen, Laune, Liipola, Mukkula ja Renkomäki). Lähikirjastoista vanhin, Jalkarannan kyläkirjasto aloitti toimintansa vuonna 1933. (Lahden museot, hakupäivä 28.11.2013.) Lähikirjastojen lisäksi kirjastolla on kaksi kirjastoautoa, Pegasos ja lastenauto Wilhelmiina (Lahden kaupunginkirjasto 2013a, hakupäivä 28.11.2013).

Lahden kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 11.6.2012 päättänyt uudentyyppisen, nykyistä kevyemmän kirjastokonseptin toteuttamisesta kaupungin alueilla. Kirjastopisteet sijoitetaan nykyisistä lähikirjastojen tiloista esimerkiksi lähiklinikoiden tai lasten palvelukeskusten yhteyteen, ja ne toteutetaan niin sanotusti elävänä aulatilana. Kehittämisen lähtökohtana on nykyistä tiiviimmän, ketterämmän ja voimakkaammin tietyn alueen tarpeisiin räätälöidyn kirjastopalvelukonseptin toteuttaminen. (Lahden kaupungin palvelukonsepti 2012, hakupäivä

27.11.2013.) Kirjastopisteiden palvelutuotannon kuvaillaan säilyvän entisellään puolet pienemmillä kustannuksilla (Lahden kaupunginkirjasto 2013c, hakupäivä 27.11.2013).

KUVIO 1: Lahden kaupunginkirjaston toimipisteet sekä kirjastoautopysäkit 2013–2014

2.2 Renkomäen päiväkotia

Renkomäki on kaupunginosa eteläisessä Lahdessa. Se on aluetta, jolle Suomen ensimmäiset asukkaat hakeutuivat jo noin 7300 vuotta ennen ajanlaskumme alkua (Lahden museot 2007a, hakupäivä 27.11.2013). Sittenkin seudulla on mm. käyty kansalaissodan taisteluja (Etelä-Suomen sanomat 2012, hakupäivä 26.11.2013).

Nykyään Renkomäki on maanteiden tärkeä solmukohta, sen tienoilla risteää voimakas paikallis- ja ohikulkuliikenne (sama). Alueen maamerkinä toimii Renkomäen harju, jota on vuosikymmeniä hyödynnetty maa-ainesten ottoalueena. Asutus on omakotitalovaltaista, ja Renkomäki onkin yksi Lahden pientalotuotannon painopistealueista (Lahti Region 2013, hakupäivä 27.11.2013).

Renkomäen päiväkoti avattiin nykyisissä tiloissaan vuonna 2006. Sitä ennen esiopetusta järjestettiin Renkomäen koulun pihalle sijoitetussa tilaelementissä. Esikoululaisia oli yhteensä 26 kahdessa eri ryhmässä ja tilaelementissä toimi myös yksi koululuokka. Koulun välitön läheisyys antoi hyvät edellytykset yhteistyölle. (Renkomäen päiväkoti 2012, hakupäivä 25.11.2013). Myös Renkomäen kirjasto sijaitsi samassa pihapiirissä.

Nykyiset tilat sijaitsevat viihtyisässä maalaismaisemassa pellon reunalla. Päiväkoti on edelleen lähellä kirjastoa ja koulua sekä seurakuntataloa, ja sen yhteydessä toimii myös neuvola (sama). Tällä hetkellä Renkomäen päiväkodissa on neljä ryhmää eri-ikäisille lapsille. Kahden esikoululaisryhmän lisäksi päiväkodissa on 16 lasta käsittävä 0-4 –vuotiaiden ryhmä sekä 3-5 –vuotiaiden ryhmä, jossa lapsia on 20. Esikoululaisia on yhteensä 40. (Pesonen 26.11.2013, sähköpostiviesti.)

3. MEDIKASVATUS

Mediakasvatus on käsitteenä monipuolinen. Sille ei ole olemassa yhtä ainoaa selkeää määritelmää, ja toisaalta määritelmiä voi olla useampiakin. Mediakasvatus ei ole pelkästään medioiden käyttöä tai mediavälineillä tapahtuvaa opetusta. Sillä pyritään kehittämään medialukutaitoa; kykyä hankkia tietoa, analysoida, tulkita, luoda, ilmaista ja osallistua sekä kyseenalaista, kysyä ja luoda uutta. Mediakasvatuksen tehtävänä on myös opettaa kohtuullisuutta eri medioiden käytössä sekä suojata medioiden arveluttavilta puolilta. Sitä on luonnehdittu myös yleissivistyksen tarjonnaksi, ja sillaksi kasvatuksen eri osapuolien välillä. (Sallmén 2009, 9-10.)

3.1 Medialukutaito

Mediakasvatus synnyttää medialukutaitoa, joka on kykyä ymmärtää kriittisesti mediaviestien luonnetta, vaikutuksia ja tekniikoita. Medialukutaidolle on olemassa monia avainkäsitteitä, joille mediakasvattajat voivat opetuksensa perustaa. Ne toimivat eräänlaisina suodattimina, joiden läpi mediaviestin on kuljettava. (MediaSmarts 2013, hakupäivä 3.12.2013.) Seuraavassa muutamia nykyään yleisimmin käytettyjä avainkäsitteitä:

1. Mediatuotteet on rakennettu huolella. Ne on luotu tiettyä tarkoitusta varten tietystä näkökulmasta, käyttäen tiettyjä muotteja ja tekniikkoja. Medialukutaito hajottaa näitä rakenteita, esittää miten ne on tehty ja tutkii tekijöitä niiden taustalla. (Sama.)
2. Yleisö luo merkityksen. Jokainen käsittää näkemänsä ja kuulemansa omalla tavallaan, omien kokemusten, tietojen ja asenteiden kautta. Medialukutaito rohkaisee meitä ymmärtämään miten henkilökohtaiset tekijät, kuten ikä, sukupuoli ja sosiaalinen asema vaikuttavat tulkintaamme mediasta. (Sama.)
3. Medialla on kaupallisia päämääriä. Mediateollisuus on yleensä yritystoimintaa, jonka tavoitteena on tuottaa voittoa. Pieni määrä ihmisiä säätelee mitä katsomme, luemme ja kuuntelemme, ja he pystyvät vaikuttamaan tuottamansa ja jakamansa median sisältöön, joten kysymys omistajuudesta on keskeinen. (Sama.)

4. Kaikessa mediassa on ideologista taustaa. Valtamediat välittävät ideologisia viestejä omien arvojen ja käsitystensä kautta. (Sama.)

3.2 Mediakasvatusympäristöt

Alan asiantuntijoiden mukaan mediakasvatus kuuluu kaikkiin niihin ympäristöihin, joissa lapsi toimii ja on tekemisissä median parissa; kodit, kirjastot, elokuvateatterit, iltapäiväkerhot, koulut, päiväkodit, lastensuojelun organisaatiot, järjestöt, media-alan organisaatiot, kunnalliset kulttuurialan toimijat. (Sallmén 2009, 10.)

Kotien mediakasvatus ilmenee erityisesti erilaisina kontrollimuotoina. Median käytön aikoja rajoitetaan, käytettyjä sisältöjä valvotaan ja rajoitetaan, mediaa käytetään sekä palkitsemisen että rankaisun keinoina. Mediasäännöillä on nähty olevan merkittäviä vaikutuksia. Television käytön rajaaminen vähentää myös muun median käyttöä lukuun ottamatta lukemista, joka puolestaan lisääntyy. Vanhemmat käsittävät median usein toissijaisena vapaa-ajan toimintana, kun lapset voivat nähdä sen yhtenä elämäntavan osana. (Noppari ym. 2008,152-153, 156.)

Vanhempien lisäksi myös opettajat ovat avainasemassa lasta suojaavan mediakasvatuksen toteuttamisessa. Vaikeista asioista saattaa olla helpompi kertoa opettajalle. Vanhemmat kaipaavat tietoa ja tukea lasten mediakasvatukseen ja opettajan tulisi olla lasta tukeva kasvattaja, joka ei kuitenkaan saisi kyseenalaistaa vanhempien kasvatuskäytäntöjä. Myös vanhemmille tulisi jakaa tietoa lasten mediankäytöstä ja sen riskeistä. Oppilaille voidaan jakaa kotitehtäviä tehtäväksi yhdessä vanhempien kanssa ja vanhempainillassa voidaan käydä läpi lasten mediankäyttöä sekä tutustua ikärajiin. Myös lapsilla on oikeus tietää, mitä ikärajat ja -suositukset tarkoittavat ja miksi niitä mediatuotteille asetetaan. (Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006,148-150.)

Suomalainen mediakasvatus perustuu eri tahojen yhteistyöhön, ja kirjastot ovat tärkeä osa yhteistyöketjua, joka rakentaa lapsille ja nuorille turvallista mediaympäristöä ja edistää medialukutaitoa (Sallmén 2009, 7). Kirjaston roolista ja tehtävästä mediakasvatuksessa vielä keskustellaan ja valtakunnallisia suuntaviivoja ollaan vasta luomassa (Baer 2013, 7).

3.3 Mediakasvatus kirjastossa

Kirjastoissa mediakasvatusvastuuta ei virallisesti ole ollut. Kirjastojen toimintaa säätelevät kirjastolaki ja -asetus, eikä niistä löydy mainintaa mediakasvatuksesta. Kirjastoilla on kuitenkin jo pitkät perinteet mediakasvatuksessa, tehtyjä asioita on vain kutsuttu eri nimillä; tiedonhaun ohjaus, kirjavinkkaus, satutunnit ja niin edelleen. (Sallmén 2009, 11–12.)

Keväällä 2012 Opetus- ja kulttuuriministeriön toteuttaman mediakasvatusselvityksen mukaan 81 prosenttia kirjastoista oli ollut mukana jossakin mediakasvatushankkeessa viimeisen kahden vuoden aikana. Yleisin työtapa olivat kouluvierailut, myös satutuokiot olivat suhteellisen yleisiä. Yleisin kohderyhmä mediakasvatukselle olivat 9-18 –vuotiaat, alle 8-vuotiaille mediakasvatusta antoi säännöllisesti viidennes kirjastoista. Mediakasvatusta pidetään kirjastoissa yleisesti tärkeänä. Keskeisimpinä aiheina pidetään tiedonhankintataitoja sekä faktan ja fiktion erottamista, tärkeimpänä tavoitteena lukemaan innostamista ja lukuharrastuksen tukemista. Selvästi merkittävimpinä esteinä kirjastojen mediakasvatukselle pidettiin ajan puutetta ja henkilökunnan vähyyttä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, hakupäivä 6.1.2014.)

Sallménin (2009,12) mukaan suurimmaksi esteeksi mediakasvatuksen toteuttamisessa kirjastossa on koettu vähäiset resurssit sekä tietämättömyys tai asenteellinen suhtautuminen mediakasvatustoimintaan. Mediakasvatuksen ideaa ei ole ehkä ymmärretty tai termi on otettu liian sanatarkasti. Mediakasvatuksella on kuitenkin kirjastossa jo pitkät perinteet, ja se on osa kirjastojen perustyötä. Tiedonhaun opastus, lukemaan innostaminen, kirja-vinkkaus, satutunnit, kirjastonkäytön opetus ynnä muu ovat kaikki mediakasvatusta. (Sallmén 2009, 11–12.)

3.3.1 Mediaohjaajat Lahdessa

Lahdessa kirjaston mediakasvatusta vielä kehitetään. Mediakasvatus näkyy jo kirjastojen ammattinimikkeissä, ja toimintamalleja on alettu luomaan vuoden 2013 aikana. Kirjastojen perinteiset tehtävät ovat muuttuneet 2000-luvulla, ja kirjastovirkailijoiden ja –avustajien jäädessä eläkkeelle ei Lahdessa haluttu palkata uutta henkilöstöä vanhoilla tehtävänkuvilla ja nimikkeillä.

Marraskuussa 2012 kirjastoon palkattiin kaksi mediaohjaajaa, kolmas liittyi joukkoon kesäkuussa 2013. Lokakuussa 2013 myös kolmen verkkopäivitys- ja teknisiä tukitehtäviä tehneen

kirjastovirkailijan nimikkeet muutettiin mediaohjaajiksi. Mediaohjaajien tehtävänkuvaan kuuluu myös perinteisiä kirjastovirkailijan tehtäviä, mutta oman erikoisalueen mukaan työhön voi sisältyä laiteopastusta, uusia medioita tai lastenkirjastossa vaikkapa pelit. (Baer 2013, 7-8.)

Kolmesta ensimmäisestä mediaohjaajasta yksi työskentelee musiikkikirjastopalveluissa, yksi Renkomäen kirjaston lasten ja nuorten palveluissa ja yksi pääkirjaston lukusalipalveluissa. Syksyllä 2013 tehdyn organisaatiomuutoksen myötä lukusali- ja musiikkikirjastopalvelut on yhdistetty media- ja musiikkipalveluiksi. Silloin on aloittanut toimintansa myös Mediapalvelut-tiimi, johon kaikki mediaohjaajat kuuluvat. (Sama, 8.)

3.3.2 Kirjaston ja päiväkodin yhteistyö: Renkomäki

Renkomäessä päiväkotiryhmät aloittivat kirjastokäynnit heti elokuussa uuden toimintakauden alussa. Esikoululaiset vierailevat kirjastossa keskiviikkoisin pienryhmissä, kymmenen lasta kerrallaan. Jokainen esikoululainen käy kirjastossa kaksi kertaa kuukaudessa. Heille järjestetään satuhetki, jonka jälkeen he lainaavat kirjoja. Kirjastokäynneille on varattu aikaa noin tunti. (Pesonen 2013.)

Ensimmäisellä käynnillä käytiin läpi kirjaston käytänteitä ja lapsille luettiin satuja. Lapset lainasivat kaksi haluamaansa kirjaa, kantoivat ne kirjastokassissaan päiväkotiin ja säilyttivät omilla henkilökohtaisissa laatikoissaan. Kirjoja lainattiin myös yhteiseen lukemiseen. Seuraavalla kirjastovierailulla kahden viikon kuluttua lapset huolehtivat itse kirjojen palautuksesta. Tämä toimintatapa on havaittu hyväksi ja mieluiseksi. (Sama.)

Renkomäen kirjaston ja päiväkodin yhteistyömuotoja ovat olleet esimerkiksi kirjasaaraala ja taidesadutus. Kirjasaaraala, joka löytyy mediakasvatuspaketistakin (liite 4), on ollut todella pidetty. Sen avulla lapsille opetetaan kirjojen asianmukaista käsittelyä sekä kirjojen korjausta. Taidesadutuksessa lapsia sadutettiin päiväkodin seinällä olevasta taideteoksesta. Kirjastotyöntekijöiden avustuksella tarinat kirjoitettiin ylös ja kuvitettiin ja pienryhmistä otettiin valokuvat. Jokainen sai muistoksi oman ryhmänsä tuotoksen. (Sama.)

Viime vuonna esikoululaiset osallistuivat lukudiplomiin, mikä oli uutta esikoulun puolella. Muutamat lapset läpäisivätkin diplomin. Kirjaston henkilökunta on myös käynyt pitämässä

kirjavinkkauksia päiväkodilla. Päiväkodille on kerätty kirjamateriaalia siellä käsiteltyjen teemojen ympärille ja kirjaston vitriiniin ja seinille on viety lasten töitä ja taidetta. (Sama.)

Myös 3-5 -vuotiaiden ryhmä käy kirjastossa sovitulla käynneillä kolmen viikon välein pienryhmissä. Lapset lainaavat haluamiaan kirjoja. Pienten, 0-4 -vuotiaden ryhmä vierailee kirjastossa kerran kuussa sovittuna päivänä, tai vaihtoehtoisesti kirjastosta tullaan päiväkotiin pitämään satutuokiota. Tämä on koettu mukavaksi ja vaivattomaksi. (Sama.)

Kirjaston ja päiväkodin yhteisen mediakasvatushankkeen seurauksena mediakasvatusta tullaan jatkossa toteuttamaan myös luodun mediakasvatuspaketin pohjalta. Mediakasvatuksellisten tapahtumien järjestämistä jatkossakin pidetään mahdollisena.

4 LASTEN MEDIAMAAILMA

Lapsuus on muuttunut melkoisesti viimeisten vuosikymmenien aikana. Ei ole kauan siitä, kun televisiovastaanottimet olivat vielä uusia ihmeitä, joita tultiin katsomaan kauempaakin. Nykyään lapset ovat lähes jatkuvassa vuorovaikutuksessa erilaisten medioiden kanssa. (Inkinen, 2005, 9.)

Lapset ja nuoret käyttävät aikaa median parissa touhuamiseen enemmän kuin mihinkään muuhun toimintaan nukkumista lukuun ottamatta. Lasten huoneet ovat pullollaan mediateknologiaa. Median vaikutus lisääntyy huomattavasti kun lastenhuoneessa on televisio. Vanhempien mahdollisuudet valvoa katsomistottumuksia ovat pienemmät, lapset harrastavat vähemmän muita aktiviteetteja kuten lukemista, ja nukkumiseen käytetään vähemmän aikaa. (American Academy of Pediatrics 2013, hakupäivä 10.12.2013.)

Teknologian nopea kehitys on vaikuttanut myös lasten mediasuojeluun. Ikärajojen valvonta on vaikeutunut internet-lataamisen myötä. Esimerkiksi tietokonepelien säätelyä hankaloittaa suoran verkosta lataamisen lisäksi online-pelaaminen ja verkkokauppojen myynti. Lasten mediasuojelu on yksi huomioon otettava asia teknologian kehityksessä. (Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006, 23–24.)

Nopean kehityksen vuoksi tarvitaan tietoa siitä, millaisen kasvuympäristön mediakulttuuri lapselle tarjoaa ja millaista lapsuus tietoyhteiskunnassa on. Median osuutta lapsen elämän muotoutumisessa ei voida eristää muusta päivittäisten tapahtumien virrasta, jossa lapsi on osallisena. (Valkonen, Pennonen & Lahikainen 2005, 55).

4.3 Ennen ja nyt

1980-luvulla lapsuutensa eläneet kasvoivat keskellä valtavaa murrosta. Vuosikymmenen alussa Suomessa oli kaksi tv-kanavaa, yksi valtion omistama radioyhtiö sekä kaksi iltapäivälehteä. Tietokoneet olivat tuntemattomia useimmille. Salossa valmistettiin ensimmäisiä kotimaisia matkapuhelimia. (Yle Teema, hakupäivä 9.12.2013.)

Jo kymmenen vuotta myöhemmin kaupallisella televisiolla oli oma kanavansa ja riippumattomat tuotantoyhtiöt olivat syntyneet. Kaupallisia radioasemia oli kymmeniä ja uuden sukupolven perustamat lehdet täyttivät jakelutelineet. Perinteisten kirkonrottaleikkien rinnalle tulivat tietokoneet ja television suosikkiohjelmien tilalle vuokravideot. (Sama.)

Media ja sen sisällöt ovat kehittyneet hurjaa vauhtia, ja nykyinen lapsisukupolvi joutuu mukautumaan mediateknologiassa tapahtuviin muutoksiin nopeammin kuin koskaan aikaisemmin. Lasten arki on teknologisoitunut ja medioitunut. Siksi lasten kokemukset maailmasta ja heidän tapansa hahmottaa ympäröivää todellisuutta tapahtuu yhä useammin medioiden välityksellä. (Valkonen ym. 2005, 55, 58).

Tutkimuksen mukaan (Noppari, Uusitalo, Kupiainen & Luostarinen 2008, 31) lastenhuoneiden medioituminen alkaa usein radiosta. Musiikin ja satujen kuunteluun tarkoitettu laite on usein lapsen ensimmäinen medialaite, musiikki on merkittäväällä sijalla lasten mediamaisemassa. Televisio seuraa lastenhuoneisiin musiikkilaitteiden kintereillä. Pienten lasten huoneissa ei välttämättä katsota televisio-ohjelmia, vaan televisio toimii esimerkiksi konsolipelien ja kuvanauhurien näyttöpäätteenä. Ensimmäisen kännykän hankinnasta aletaan monissa perheissä keskustella koulun alkaessa. Lasten kasvaessa huoneisiin sijoitetaan enemmän myös tietokoneita. Tämä voi johtua siitä, että lapset ovat niiden pääasiallinen käyttäjäryhmä, mutta myös siitä, ettei muualla kodissa ole sopivaa tilaa. Medialaitteita usein myös peritään vanhemmilta sisaruksilta, joten nuoremmat sisarukset saavat medialaitteita käyttöönsä varhaisemmin kuin perheiden esikoiset. (Noppari ym. 2008, 31–36.)

Nykylapsilla on ennennäkemätön pääsy uusiin medioihin ja he käyttävät niitä odottamattomilla tavoilla. Televisio on säilynyt eniten käytettynä mediana, mutta samaan aikaan digitaalisesta mediasta on tullut tärkeä tiedonlähde - toisinaan väärän tiedon. Se on myös uusi väylä lapsiin ja nuoriin kohdistuvalle mainonnalle ja internetiä käytetään kiusaamisen ja häirinnänkin välineenä. Jotkut tutkijat ovat huolestuneita uusien teknologioiden vaikutuksista keskenkasvuaisille aivoille. (American Academy of Pediatrics 2013, hakupäivä 10.12.2013.)

4.4 Vanhempien vastuu

Kotikasvatuksella on keskeinen rooli siinä, millaiseksi lapsen mediakulttuuri ja -käytännöt muovautuvat. Vanhempien läsnäolo tai poissaolo vaikuttaa voimakkaasti siihen, millaiseksi esimerkiksi lapsen televisionkatseilu muodostuu. (Inkinen 2005, 11.) ”Media ei säätele antiaan lapselle kuten toinen ihminen” (Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006, 52).

Median käytöllä on vaikutusta myös lapsen persoonallisuuteen, erityisesti tunne-elämään. Se vaikuttaa myös sosiaaliseen kehitykseen, siihen miten lapsi on suhteessa ympäröivään maailmaan. Lapsen arvioiminen yli hänen todellisten kykyjensä tekee lapsen maailmasta väärään tietoon pohjautuvan ja turvattoman. Mediankäytölle on hyvä asettaa rajoja, sillä lapsi tarvitsee ohjausta. (Sama, 50–53.)

Lapset ovat alttiina medioiden sisällöille silloinkin, kun he eivät itse varsinaisesti istu ruudun ääressä. Pienetkin lapset voivat altistua liian vaikeille ja haitallisille sisällöille silloin, kun vanhemmat lasten läsnäollessa esimerkiksi katsovat uutisia tai muita ohjelmia, joita ei ole tarkoitettu lapsille. Passiivinen televisionkatseilu saattaa olla jopa aktiivista katselua haitallisempaa, sillä silloin ohjelmasisällöt eivät ole lapsen tietoisesti kontrollin alaisena. (Inkinen 2005, 64-65.)

Lapset hallitsevat mediateknologiaa vanhempiaan kokonaisvaltaisemmin ja tutustuvat laitteella leikkiessään helposti sen eri toimintoihin (Noppari ym. 2008, 36). Lapsen luontainen kyky oppia ja omaksua tapahtuu yllättävän nopeasti. Tästä seuraa, että vanhemmat ovat väistämättä jäljessä teknisissä taidoissaan. Lapset käyttävät mediavälineitä sujuvasti, mutta heidän mediatulkintataitonsa on aina lapsen sen hetkistä kehitystasoa vastaava. Mediamaailmaan lapset tarvitsevat kompassin – aikuisen, joka antaa turvalliset suuntaviivat. Riittää, että aikuinen on läsnä, keskustelee ja luo lapselle turvalliset rajat. (Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006, 138.)

4.5 Pelottavat mediasisällöt

Mediapelot eroavat normaaleista peloista siten, että ne eivät palvele lapsen kehitystä. Ne ovat selvästi nähtyyn materiaaliin liittyviä, esimerkiksi hahmojen tai tihonien pelkoa. Itse tuotetut pelottavat mielikuvat, kuten hirviö sängyn alla, ovat lapsen oman mekanismin säätelemiä ja

kehittävät kykyä kuvitteellisuuteen ja ympäröivän maailman hallitsemiseen. Media taas ei säätele antiaan lapselle, vaan lasten tarpeita voi ottaa huomioon vain lasta ymmärtävä ihminen. (Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006, 58.)

Kun lapsi näkee televisiossa jotain pelottavaa, on eri asia katseleeko hän sitä yksin vai yhdessä vanhempiansa kanssa (Valkonen ym. 2005, 64). Vanhemmat saattavat väheksyä median lapsille aiheuttamia pelkoja etenkin, jos he eivät ole lainkaan tietoisia siitä, mitä materiaalia lapsi on nähnyt (Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006, 57). Vanhempien läsnäolo voi luoda lapselle turvallisen katseluhetken, jossa pelottavaa ohjelmasisältöä voidaan purkaa vaikkapa keskustelun avulla. Näin lasta voidaan lohduttaa ja hänen turvallisuudentunteensa palauttaa. (Valkonen ym. 2005, 64).

Jo 5-vuotiaat lapset odottavat mediasisällöiltä jännitystä, kunhan ne eivät ole liian pelottavia. Esimerkiksi eläinten taistelu- ja metsästyskohtaukset luontodokumenteissa saattavat olla lapsesta pelottavia, samoin fiktiiviset taistelukohtaukset hyvän ja pahan välillä. Pelottaviin mediasisältöihin reagoidaan usein minimoimalla mahdollisuuksien mukaan pelottavat tekijät. Lapsi saattaa esimerkiksi kelata pelottavan kohdan yli, piiloutua tyynyn taakse tai sulkea mediavälineen. Pieni lapsi voi sulkea silmänsä tai hakeutua aikuisten seuraan. (Noppari y. 2008, 115-117.)

5 HANKE RENKOMÄESSÄ

Lahden kaupunki järjesti keväällä 2013 esimiesvalmennusta, johon liittyi poikkihallinnollisen hankkeen toteuttaminen ryhmätyönä. Kirjaston lastenpalveluiden palveluvastaava ajatteli jo ennen koulutuksen alkua aiheeksi mediakasvatusta, sillä se liittyisi konkreettisesti lastenkirjastotyöhön. Vaikka kirjastossa jo jonkin verran toteutettiin mediakasvatustunteja, oli se suurelle osalle henkilökuntaa vielä melko vierasta. (Rossi 22.10.2013, sähköpostiviesti.)

Hankkeen olisi pitänyt olla poikkihallinnollinen, mutta ryhmiä muodostettaessa todettiin, että mahdolliset kumppanit löytyisivät sivistyksen toimialalta, johon kirjastokin Lahdessa kuuluu. Renkomäen päiväkodin johtaja innostui aiheesta ja aluksi mukaan piti tulla myös Renkomäen koulun rehtori, joka ei kuitenkaan kiireiltään ehtinyt panostaa hankkeeseen. (Sama.) Hanke toteutettiin kirjaston ja päiväkodin omilla resursseilla, sillä hankeavustusta sille ei myönnetty.

Päätavoitteena hankkeessa oli lasten, heidän vanhempiansa sekä päiväkodin henkilökunnan mediatietoisuuden lisääminen. Yhteisen keskustelutilaisuuden ja mediakasvatuksen intensiiviviikon tarkoituksena on ollut herättää henkilökunta huomaamaan, ettei mediakasvatus ole irrallinen osa opetussuunnitelmaa, vaan oikeasti läsnä lasten ja aikuisten arjessa. Tarkoituksena oli tuottaa suunnitelma ja toimintamalli yhteistyön toteuttamiseksi kirjaston ja päiväkodin välillä, varhaiskasvatuksen opetussuunnitelmaan liitettävä mediakasvatuspaketti sekä vanhemmille tarkoitettu ohjevihkonen.

Renkomäen kirjaston henkilökunta on jo ennen hanketta toteuttanut mediakasvatusta etenkin viereisen koulun kanssa kiitettävästi ja hanke on tiivistänyt yhteistyötä entisestään. Mediakasvatuksen toivotaan jatkuvan Renkomäen päiväkodissa ja mallin mukaista toimintaa kaavailtaan toteutettavaksi jatkossa myös muissa kirjastoissa ja päiväkodeissa. (Rossi, 2013.)

Opinnäytetyön toiminnallinen osio koostuu mediakasvatuspaketin kokoamisesta sekä hankkeen suunnitteluvaiheen ja toteutuksen seuraamisesta, tapahtumista raportoinnista sekä onnistumisen arvioinnista. Arviointi toteutetaan laadullisen tutkimuksen keinoin kyselylomakkeella, ryhmähaastatteluilta sekä havainnoinnilla. Toiminnallinen opinnäytetyö vastaa sekä käytännön että teorian tarpeisiin, siinä yhdistyvät käytännön toteutus ja toteutuksen raportointi. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotos voi olla esimerkiksi ohjeistus tai jonkin tapahtuman

järjestäminen, sen muoto voi olla esimerkiksi kirja, vihko, kotisivut tai johonkin tilaan järjestetty näyttely. (Vilka & Airaksinen 2003, 8 – 9.)

5.3 Suunnittelu

Hanke käynnistettiin jo keväällä käymällä Renkomäen päiväkodin henkilökunnan kanssa läpi mediakasvatuksen käsitettä. Pyrittiin siihen, että koko henkilökunnalle hahmottuisi paremmin, mistä mediakasvatuksessa on kyse. Tavoitteena oli, että kirjastossa ja päiväkodissa puhuttaisiin mediakasvatuksen suhteen samaa kieltä. Tapaaminen koostui teoreettisesta esityksestä ja keskustelusta. Syksyelle suunniteltiin järjestettäväksi päiväkodilla mediakasvatuksen intensiiviviikko sekä mediakasvatusaiheinen vanhempainilta. Mediakasvatuspaketin oli tarkoitus valmistua syyskuun loppuun mennessä.

Syksyn toimintapäivien ohjelmaa suunniteltiin päiväkodin ja kirjaston yhteisessä palaverissa elokuun lopulla. Samalla keskusteltiin mediakasvatuspaketin tilanteesta, ja todettiin sen olevan vielä alkutekijöissään. Parin valmiin mediakasvatustehtävän pohjalta päätettiin kuitenkin yhteinen sabluuna, jonka mukaiseksi loputkin tehtävät pakettiin muokattaisiin. Itse otin vastuulleni paketin kokoamisen.

Aleksis Kiven päivänä järjestettävän vanhempainillan ohjelma oli jo lähes valmiiksi suunniteltu tässä vaiheessa, eikä sen läpi käymisessä mennyt kauaa. Ohjelma pidettäisiin melko keveänä: tavoitteena ei olisi saarnata, vaan herätellä vanhempia ajattelemaan lasten median käyttöön liittyviä asioita. Lisäksi vanhemmille kerrotaisiin, mitä intensiiviviikolla tapahtuu, ja miten päiväkodissa toteutetaan mediakasvatusta.

Intensiiviviikko järjestettäisiin viikolla 42. Viikko päätettiin aloittaa jo aiemmin kokeillulla ja hyväksi havaitulla sanomalehtiaskartelulla. Mietittiin, saadaanko paikalle tarpeeksi aikuisia, jos lapset jaetaan pienempiin ryhmiin. Toisen esikoululaisryhmän askarrellessa sanomalehtiä tutustuisi toinen ryhmä sarjakuvaan ja sen välittämiin tunteisiin ja ilmeisiin mediakasvatuspaketistakin (liite 4) löytyvän Akun ilmeet - tehtävän avulla. Osia vaihdettaisiin toisena päivänä.

Viikon puoliväliin päätettiin sijoittaa hieman kevyempi päivä, jottei viikosta tulisi liian intensiivinen, ja koska kirjaston edustajat olivat estyneitä pääsemästä paikalle. Päivän teemaksi valittiin myyrä. Ideoita mahdolliseen tekemiseen löytyi paljon. Voitaisiin esitellä erilaisia myyrä-kirjoja ja vertailla, miten erilaiselta myyrä näyttää kun on eri piirtäjä, tai miten tarina muuttuu, kun sen katsoo videolta kirjan lukemisen sijaan. Pääkirjastolta tuotaisi jätti-myyrä, jonka kanssa lapset voisivat poseerata valokuvissa.

Torstaista sovittiin pelipäivä. Puhuttaisiin ikärajoista, ja annettaisiin lasten kokeilla Angry birds – peliä. Päivä pidettäisiin Renkomäen kirjastolla. Yhden ryhmän pelatessa alakerrassa järjestetään toiselle ryhmälle sadutusta sekä lautapelejä yläkertaan. Perjantain, Sadun päivän ohjelmasta ei ollut vielä tarkemmin puhetta, koska ei tiedetty millaista ohjelmaa kirjastolla silloin järjestetään. Toinen suunnittelupalaveri pidettiin viikkoa ennen vanhempainiltaa, kolmas lokakuuta. Tällöin käytiin vielä läpi ja tarkennettiin ohjelmia sekä aikatauluja.

5.4 Mediakasvatuspaketti

Mediakasvatuspaketin kokoaminen jäi loppupeleissä lähes kokonaan omalle vastuulleni. Pakettiin (liite 4) kerättiin erilaisia lapsille soveltuvia mediakasvatustehtäviä, joiden avulla heitä voidaan opettaa ymmärtämään ja käsittelemään erilaisia mediavälineitä. Tehtäviä löytyy muun muassa mediakasvatuskeskus Metkan nettisivuilta sekä Mediametkaa! –kirjasarjan kirjoista.

Ensimmäisen version mediakasvatuspaketista lähetin nähtäväksi syyskuun puolivälissä. Tällöin sivuja oli kertynyt noin kaksikymmentä. Palaute tästä alkeisversiosta oli positiivista, erityisen tyytyväisiä oltiin lyhyeen median esittelyyn paketin alussa. Tämän jälkeen lisäsin vielä muutaman tehtävän, listaa kirjaston kokoelmista löytyvistä media-aiheisista kuvakirjoista, sekä itse toteuttamani kansilehden ja kuvituksen. Paketille keksittiin myös parempi nimi, Media tutuksi!, jota käytettiin myös vanhemmille jaettavan lehtisen otsikkona.

Valmiimman version toimitin kirjastolle noin kuukautta myöhemmin. Sivuja oli tässä vaiheessa kertynyt kolmekymmentä. Lopullisesti paketti valmistui alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen vasta marraskuussa, ja sitä on tarkoitus myös tulevaisuudessa täydentää ja päivittää.

5.5 Vanhempainilta

Mediakasvatusaiheinen tilaisuus vanhemmille järjestettiin 10.10. Tilaisuuteen odotettiin etukäteen noin kahtakymmentä vanhempaa, ja kaikki saapuvaksi ilmoittautuneet viisitoista vanhempaa tulivat paikalle. Paikalle saapuneet vaikuttivat olevan jo ennestään kohtuullisen hyvin tietoisia mediakasvatuksesta.

Tilaisuus aloitettiin lyhyellä pohjustuksella illan aiheesta, sekä esittelyllä, jossa kirjaston edustajat vuorollaan kertoivat keitä ovat. Esittelyn jälkeen Renkomäen kirjaston mediaohjaaja piti lyhyen puheenvuoron siitä, mitä media ja mediakasvatus ovat. Vanhempia houkuteltiin vuoropuheluun kysymyksiä esittämällä, mutta tässä vaiheessa keskustelu ei vielä lähtenyt käyntiin.

Seuraavaksi vanhemmille näytettiin video Eskarit kirjastossa, joka oli kuvattu päiväkodin lasten kirjastovierailulla. Videolla lapset vastasivat erilaisiin media-aiheisiin kysymyksiin ja käyttivät kirjaston toimintoja, kuten lainausautomaattia. Ajatuksena oli, että vanhemmista voisi olla hauska nähdä omia lapsiaan videolla ja kuulla heidän ajatuksiaan. Video irrottikin nauruja ja rentoutti tunnelmaa.

Alkulämmittelyjen jälkeen siirryttiin illan toiminnalliseen osioon, jolle oli varattu illasta eniten aikaa. Leikittiin median käyttö –leikkiä. Salin toiseen päähän oli teipattu lappu, jossa lukee ”paljon”, ja vastakkaiseen seinään lappu tekstillä ”vähän”. Vanhemmat, eli pelaajat, asettuivat lappujen väliin. Ohjaaja esitti erilaisia media-aiheisia väittämiä, kuten ”käyn säännöllisesti lasteni kanssa kirjastossa” tai ”tiedän, mitä lapseni tekee tietokoneella”, ja pelaajat sijoittuivat jonnekin kahden vastausvaihtoehdon väliin sen mukaan, kuinka paljon väite piti heidän kohdallaan paikkansa.

Myös kirjaston ja päiväkodin henkilökunnat osallistuivat leikkiin ja kertoivat avoimesti kokemuksistaan. Tunnelma rentoutui jo ennen varsinaisen leikin aloittamista, ja keskustelu jatkui runsaana koko leikin ajan. Kysymysten lomassa päiväkodin edustaja kertoi myös, miten asioita päiväkodissa hoidetaan, ja kirjaston edustajat kertoivat omista toiminnoistaan.

Keskustelu oli asiallista ja asiapitoista, mutta vapautunutta, ja paljon myös naurettiin. Vaikka keskustelu rönsyilikin moneen suuntaan, pysyi se silti pääaiheessa: mediassa. Vanhemmat toivat rohkeasti esiin myös omia huoliaan koskien esimerkiksi tv-ohjelmien mainoksia sekä varoittavia esimerkkejä omista kokemuksistaan.

Leikin jälkeen vanhemmille esitettiin Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskuksen video Valvova silmä (katsottavissa osoitteessa http://www.youtube.com/watch?v=PpWLj_OxYHo), joka käsittelee teknologian tarjoamia mahdollisuuksia lasten valvontaan. Lähestymistapa on hieman liioitteleva, mutta ajatuksia herättävä. Video herättikin keskustelua valvonnasta ihan yleisellä tasolla, ei pelkästään lapsiin kohdistuvana. Loppuun vanhemmille jaettiin vielä Media tutuksi! – ohjevihkonen sekä pyydettiin täyttämään lyhyt kyselylomake (liite 2) tapahtuman arviointia ja kehittämistä varten.

5.6 Intensiiviviikko

Mediakasvatuksen intensiiviviikko järjestettiin päiväkodin esikouluryhmille viikolla 42. Ryhmiä on kaksi, ja molemmissa on lapsia noin 20. Tapahtumia varten ryhmät jaettiin edelleen pienempiin ryhmiin, joilla jokaisella oli oma ohjaajansa.

Maanantain ja tiistain ohjelma, sanomalehti ja sarjakuva, toteutettiin lapsille vuoropäivinä siten, että ensimmäisenä päivänä toinen ryhmä käsitteli sanomalehtiä ja toinen sarjakuvia, ja seuraavana päivänä osia vaihdettiin. Näin kirjaston henkilökunta saatiin paikalle molempien ryhmien sanomalehtiopetukseen. Keskiviikon myyrä-päivä oli päiväkodin oma päivä, jossa ei ollut paikalla kirjaston edustajaa. Torstain ja perjantain ohjelmat toteutettiin päiväkotiryhmille eri aikaan niin, että ohjelma käytiin läpi ensin toisen ryhmän kanssa, ja pienen tauon jälkeen uudestaan toisen ryhmän kanssa. Ryhmät jaettiin edelleen pienemmiksi ryhmiksi, jotta lasten ohjaaminen helpottuisi ja välttyttäisiin kaaokselta.

5.6.2 Maanantai: sanomalehti

Maanantain ohjelma aloitettiin lyhyellä sanomalehden esittelyllä lapsille. Käytiin läpi Etelä-Suomen Sanomat, ja tutkittiin mitä kaikkea lehdestä löytyy. Lapset osasivat itse erottaa sarjakuvan ja säätiedotuksen. Tutkittiin, miltä näyttää uutinen, ja millainen on mainos. Huomattiin myös, että uutiset on jaoteltu erilaisiin osioihin: urheilu-uutisille on oma paikkansa, samoin erilaisille kulttuuriuutisille. Tiedettiin, että joskus sanomalehdestä saattaa löytyä oma osionsa myös lapsille.

Seuraavaksi lapsille luettiin leikkiuutinen, jossa Renkomäen ABC:llä on nähty karhu. Ensin karhu on nähty pihalla, ja sitten sisällä ostamassa kahvia. Uutinen herättikin lapsissa ensin huvittuneisuutta ja sitten epäilyjä. ”Miten karhu voi tulla kahvilaan?”, ”Onks toi nyt ihan totta?”. Sitten mietittiin, olisiko jokin uutisessa voinutkin olla totta. Joku lapsista tiesi kertoa, että lähistöllä on joskus oikeasti nähty karhu, mutta oltiin yhtä mieltä siitä, etteivät karhut juo kahvia. Kerrottiin, että tämä uutinen oli uutisankka, ”höpöhöpöuutinen”, ja sellaisiakin saattaa joskus lehdistä löytyä.

Esittelyn jälkeen lapset saivat tehdä omia sanomalehtiä. Kaksikymmentä lasta jaettiin viiteen ryhmään, joilla jokaisella oli oma ohjaajansa. Ohjaajina toimivat niin kirjaston kuin päiväkodinkin aikuiset. Lehdet tehtiin taitetuista A3-kokoisista papereista siten, että niissä oli etusivu, takasivu ja yksi sisusaukeama. Askarteluvälineinä käytettiin vanhoja aikakauslehtiä, saksia, liimaa, erilaisia kyniä sekä paperia.

Aluksi mietittiin, millaisia juttuja lehteen laitettaisiin. Lapset saivat itse ideoida, ja aikuinen ohjasi ehdottamalla, mitä kaikkea lehteen voisi tehdä. Jotkut halusivat piirtää sarjakuvia, ja toiset tehdä haastatteluja. Toiset taas keksivät tarinoita lehdistä leikattuihin kuviin. Jotkut piirsivät omia uutiskuvia. Koska monet lapsista eivät osaa vielä kirjoittaa, kirjoitti aikuinen tarinat ylös lapsen sanelemana, jonka jälkeen lapsi saattoi itse jäljentää kirjaimet lehteen, tai aikuisen kirjoittama teksti liimattiin lehden sivulle.

Uutisidea saattoi lähteä vaikkapa lehdestä leikatusta jalkapalloilijan kuvasta, tai lapsen omasta ajatuksesta. Uutisia keksittiin joissakin ryhmissä myös yhdessä. Jutut kehittyivät edelleen, kun lapset kyselivät toisiltaan niihin liittyviä kysymyksiä, ja välillä ohjaajakin vei niitä tiettyyn suuntaan omilla, tarkentavilla kysymyksillään. Lopulliset päätökset olivat kuitenkin juttua tekevän lapsen omia. Haastattelut olivat suosittuja aiheita, ja yleensä haastateltaviksi pyydettiin toisen esikouluryhmän lapsia. Mietittiin yhdessä mitä kysytään, ja aikuinen saattoi lähteä mukaan kirjoittamaan vastaukset ylös. Aikaa sanomalehtien tekemiseen käytettiin noin puolitoista tuntia.

KUVIO 2: Lasten sanomalehdet esillä Renkomäen kirjastossa

5.6.3 Tiistai: sarjakuva

Tiistaina tutustuttiin sarjakuvaan, kuvantulkintaan ja eläytymiseen Akun ilmeet –tehtävän avulla. Tehtävän pohjustukseksi lasten kanssa ensin mietittiin, mitä ilmeet ovat. Todettiin, että ilmeiden avulla voidaan viestittää erilaisia tunteita. Sitten lapset jaettiin kolmeen ryhmään, joissa kussakin oli 6–7 lasta.

Ennen tehtävän aloittamista varmistettiin, että kaikki tietävät kuka Aku Ankka on. Tytöt olivat nähneet Akun telkkarissa, pojat tunsivat myös sarjakuvista. Pohdittiin, minkälainen Aku Ankka on, ja kaikkien mielestä kuvaavin sana oli hassu.

Ensin tutkittiin yhden Aku Ankka –lehden kantta. Miltä Aku näyttää? Millainen ilme hänellä on? Mistä se voisi johtua? Entä muut kannessa näkyvät hahmot, miltä ne näyttävät? Tämän jälkeen otettiin esiin juliste, jossa kuvataan monenlaisia Akun ilmeitä. Lapset saivat tehtäväkseen tulkita ilmeitä. Missä kuvassa Aku on iloinen? Entä äkäinen, tai pelokas? Ohjaaja saattoi myös matkia

etsittävää ilmettä tehtävää helpottaakseen, ja lapset kävivät näyttämässä julisteesta missä oikea ilme voisi olla. Mietittiin myös tilanteita, milloin minkäkinlainen ilme voisi ihmisellä olla. Milloin voisi olla tyytymätön ilme? Entä iloinen? Ohjaaja saa hiljaisemmat lapset osallistumaan kohdentamalla kysymyksiä sellaisillekin, jotka eivät viittaa. Vaikka vastaus ei aina olisikaan ihan oikein, huomataan miten samalta saattavat näyttää pelokas ja hämmästynyt, tai naurava ja tyytyväinen ilme.

Käytiin vielä läpi pätkä tarinaa Aku Anka –lehdestä ilmeiden kautta. Ohjaaja näyttää lapsille, millainen ilme Akulla ruudussa on, ja kertoo mitä tarinassa on tapahtunut että tällaiseen ilmeeseen on päädytty. Lasten toiveesta pätkä luettiin myös normaalisti ääneen.

Seuraavaksi lapset pääsivät tekemään omia ilmeitä peilien avulla. Pyydettiin tekemään iloinen, surullinen tai hämmästynyt ilme, ja katsottiin peilistä miltä silloin näyttää tai näytettiin kaverille. Erityisesti pojat innostuivat erilaisten ilmeiden tulkitsemisesta. Itse tekemistä jatkettiin vielä matkimalla Aku Ankan asentoja. Ohjaaja näytti lehdestä jokaiselle vuorollaan yhden asennon, jota lapsen piti matkia. Tärkeää oli myös tulkita Akun ilmettä, ja miettiä mistä ilme ja asento voisivat johtua. Onko Aku vihainen? Vai innostunut?

Lopuksi lapset saivat myös piirtää omia ilmeitään. Yhdelle paperille piirrettiin kahdet kasvot, joissa molemmilla oli eri ilmeet. Lapset saivat itse päättää, mitkä ilmeet haluavat valita. Apuna käytettiin peilejä, jotta voitaisiin miettiä, miten kulmakarvat tai suu ovat tietyssä ilmeessä. Eniten valittuja ilmepareja olivat iloinen ja surullinen, sekä iloinen ja vihainen.

5.6.4 Keskiviikko: Myyrä-päivä

Keskiviikkona päiväkodilla pidettiin Myyrä-päivä, joka oli kevyemmäksi suunniteltu päiväkodin oma päivä. Paikalla ei ollut kirjaston edustajia, enkä itsekään ollut keräämässä arviointimateriaalia. Raporttia varten päiväkodilta pyydettiin lyhyt seloste päivän kulusta.

Alkuun oltiin katsottu Zdeněk Milerin kirjoihin perustuva elokuva Myyrä maalarina ja katsotusta elokuvasta piirrettiin kuvia. Suosituin piirrosten kohde oli ollut myyrä punaiseksi värjäytyneenä: elokuvassa myyrä kompastuu maalipurkkiin ja värjäytyy punaiseksi. Pääkirjastolta oli myös tuotu

sitä aiemmin pelanneet. Ennen pelaamisen aloittamista keskusteltiin ikärajoista, ja kerrottiin mitä erilaiset ikärajamerkinnät konsolipelien tai elokuvien kansissa tarkoittavat.

Lapset saivat vuorotellen pelata yhden kierroksen Angry birdsia. Ensimmäisellä peliryhmällä oli käytössä myös iPad, mikä ei kuitenkaan toiminut toivotusti ja poistettiin käytöstä muilta ryhmiltä. Pelaamisen lomassa kirjaston edustaja kyseli lapsilta pelaamiseen liittyviä kysymyksiä, sekä neuvoi iPadin käytössä. Päiväkodin edustaja piti yllä kuria ja huolehti pelivuoroista. Lapset olivat innostuneita ja neuvoivat paljon toisiaan.

Kun jokainen oli saanut vuorollaan kokeilla peliä, keskusteltiin vielä pelottavista peleistä. Lapset tiedostivat, että pelien ikärajat ovat olemassa lasten suojelemiseksi liian pelottavalta materiaailta. Todettiin, että myös televisiosta voi nähdä pelottavia ohjelmia, ja silloin sen voi sammuttaa ja jutella asiasta vanhempien kanssa. Melkein kaikki lapset kertoivat nähneensä painajaisia pelottavan elokuvan tai pelin seurauksena. Usein painajaisiin liittyi ampumista.

Monet tunnustivat pelanneensa pelottavia pelejä. Useat lasten mainitsemista peleistä olivat sellaisia, joissa tapetaan toisia: ihmisiä, hevosia tai zombeja. Kukaan ei kuitenkaan myöntänyt kertoneensa vanhemmille, tai ollut jutellut vanhempiensa kanssa pelottavista peleistä. Useat olivat katselleet, kun joku pelaa vanhemmille tarkoitettuja pelejä, jopa k-18 –merkittyjä. Vaikka pelit pelottivatkin ja niistä seurasi painajaisia, haluttiin niitä myöhemmin kokeilla uudestaankin. Siksi niistä ei mielellään myöskään jutella vanhempien kanssa: peli saattaisi mennä pelikieltoon, jos vanhemmat tietäisivät sen aiheuttavan painajaisia.

Yläkerrassa pelattiin lautapelejä ja keksittiin satuja tarinakuutioiden avulla. Pelattavia pelejä olivat Eläinpyramidi sekä Halli Klack. Lapset jaettiin 3-4 hengen ryhmiin, ja ryhmät kiersivät kaikilla kolmella pelipisteellä.

Eläinpyramidi on peli, jossa nimensä mukaisesti rakennetaan eläinpyramidia. Pelin alussa kukin pelaaja saa itselleen joukon puisia eläinhahmoja. Pelaajat heittävät vuorotellen noppaa, jonka ohjeiden mukaan eläimistä rakennetaan yhdessä pyramidia. Tavallinen tulos on yksi tai kaksi, jolloin pelaaja lisää yhden tai kaksi omista eläimistään pyramidin päälle. Jos pyramidi kaatuu, joutuu pelaaja ottamaan kaksi eläimistä itselleen, loput laitetaan syrjään. Voittaja on se, jonka eläinhahmot loppuvat ensimmäisenä. (Saari 2009, hakupäivä 30.10.2013.)

Halli Klackia pelataan kolmellakymmenelläkuudella valkoisella muovikiekolla, jotka tarttuvat magneettien avulla helposti toisiinsa. Jokaisessa kiekossa on kolme symbolia. Symboleita on viisi erilaista ja ne voivat olla viittä eri väriä. Pelaajat heittävät kahta noppaa, joista toinen määrää värin ja toinen symbolin. Pelaajien on sitten kerättävä pöydältä kaikki kiekot, joissa esiintyy oikeanvärinen symboli, esimerkiksi punainen jalka. Voittaja on se, joka kerää eniten kiekkoja. (Saari 2012, hakupäivä 30.10.2013.) Tarinakuutioiden idea on hyvin yksinkertainen: heitetään noppia, ja kerrotaan tarina jossa noppien kuvat jollakin tavalla esiintyvät.

5.6.6 Perjantai: Sadun päivä

Perjantaina vietettiin Sadun päivää, ja päiväkodilla luettiin päivän teeman mukaisesti satuja. Satuja luettiin neljästä eri kategoriasta: prinsessasadut, eläinsadut, merirosvosadut ja intiaaniasadut. Lapset saivat itse etukäteen valita, minkä ryhmän satuja haluavat mennä kuuntelemaan. Satuja luettiin noin puoli tuntia kerrallaan, molemmille päiväkotiryhmille erikseen.

Satukirjoja tuotiin kirjastolta, ja myös rekvisiittaan panostettiin. Satuja lukevat kirjaston ja päiväkodin henkilökuntien jäsenet olivat kukin pukeutuneet teemansa mukaisesti pupuksi, prinsessaksi, merirosvoksi ja intiaaniksi, ja rooleihin eläydyttiin. Lapsille oli rakennettu tunnelmaa luovat katsomot.

Prinsessa luki tarinoita tyllillä verhotulta valtaistuimeltaan, alamaisten kuunnellessa lattialla tyyntyneen päällä. Seinille oli ripusteltu ylellisiä kankaita, ja lattialla kiemurteli lohikäärmepehmoleluja. Alunperin kategoriaan kuuluivat myös prinssisadut, mutta koska kaikki kuuntelijat olivat tyttöjä, jätettiin prinssit pois. Tytöt olivat rauhallinen yleisö, joka jaksoi kuunnella ja vähän jutellakin luetuista tarinoista. Eläintarinat keskittyivät pupuihin. Lapsille oli rakennettu katsomoksi ”pupun kolo” katokseksi viritetyillä kankailla ja istuintyynyillä. Vihreillä kankailla saatiin aikaiseksi luonnonomainen tunnelma. Satujen lukemisen lisäksi laulettiin myös pupuaiheinen laulu, ja juteltiin pupuista ja muista eläimistä.

Merirosvolle oli rakennettu salin hämärään laiva puolapuihin viritetyillä tummilla kankailla. Ainoa valo oli pieni himmeä lamppu laivan sisällä, ja tunnelma oli hyvin jännittävä. Jännittävyyttä lisäksi lukijan eläytyminen tarinaan, äänenpainojen ja -voimakkuuksien vaihtelut sekä merirosvolaulu. Intiaanitarinoita kuunneltiin intiaaniteltassa, joka myöskin oli rakennettu virittämällä kankaita

sopivien tukien varaan. Lisäksi sinne tänne aseteltiin sulkapäähineitä, intiaanivaatteita sekä kankaita.

6 TOIMINNAN ARVIOINTI

Hankkeen arviointi on suoritettu laadullisen tutkimuksen keinoin. Tutkimuksella pyritään kuvailemaan hanketta ja sen onnistumista sekä ymmärtämään ja tutkimaan sen merkityksiä. Arviointiaineistoa on kerätty havainnoimalla suoritettuja toimintoja, pienimuotoisilla ryhmähaastatteluilta sekä kyselylomakkeella. Lisäksi arviointiin on sisällytetty hankkeen toteuttajien kokemuksia.

6.1 Suunnittelu

Syksyn ohjelman suunnittelu alkoi jo edellisenä talvena. Alkupalvea pidettiin hieman sekavana, sillä kirjastolle ei vielä oikein hahmottunut millä tavalla päiväkotilähtee hankkeeseen mukaan. Vaikka Renkomäen päiväkodin ja kirjaston yhteistyö on jo aiemmin ollut tiivistä, ei vastaavanlaisesta yhdessä tekemisestä kummallakaan osapuolella ollut juurikaan kokemusta. Oltiin totuttu siihen, että jokainen ”hoitaa oman tonttinsa”. Mediakasvatus oli molempien mukavuusalueiden ulkopuolella, ja yhteistyökumppaneiden tuki koettiin tärkeäksi.

Pitempiaikaista prosessia pidettiin hyvänä: kun mediakasvatukseen liittyviin asioihin joutuu kiinnittämään huomiota pidemmän ajanjakson aikana, jää se paremmin kiinni arkeen. Luomisvaihe oli hyvin henkilöpainotteista, ja jos joku olisi kesken projektin jäänyt siitä pois, olisi hänen tekemänsä työ alkanut alusta. Suunnittelu olikin työn tärkein osa. Kun on saatu aikaiseksi toimiva suunnitelma, on se jatkossa helposti toistettavissa pienin muutoksin. Nyt aikaansaatu suunnitelmaa voidaan helposti soveltaa myös muissa päiväkodeissa ja kirjastoissa.

Aikainen suunnittelu antoi asianosaisille aikaa sopeutua syksyn ohjelmaan. Päivämäärät lyötiin lukkoon varhaisessa vaiheessa, joten tulevat mediakasvatustapahtumat olivat kaikilla tiedossa jo keväällä. Suunnitelmat toiminnallisten osuuksien toteuttamiseksi valmistuivat hyvissä ajoin, eikä ohjelmaa lähdetty tämän jälkeen enää muuttamaan, mikä toi niiden toteuttamiseen varmuutta.

Tunnelma läpi suunnitteluprosessin oli iloinen ja innostunut. Ideoita keksittiin runsaasti, ja jokainen antoi oman panoksensa suunnitteluun. Jokaiselle löytyi myös oma rooli hankkeen toteuttamiseen. Vastuualueiden jakaminen olikin tärkeää, jottei tekemisessä esiintyisi

päällekkäisyyksiä ja jotta kaikki tarpeellinen tulisi tehtyä. Kokouksissa oltiin tehokkaita, ja sovituista aikarajoista pyrittiin pitämään kiinni. Projektille oltaisiin kuitenkin kaivattu selkeää vastuuhenkilöä, projektipäällikköä, jolla olisi kaikki langat käsissään.

6.2 Vanhempainilta

Vanhempainilta sujui suunnitelmien mukaisesti. Laadittu aikataulu piti hyvin, ja kaikki suunniteltu ehdittiin toteuttaa ilman kiirettä. Kirjaston ja päiväkodin henkilökunnan avoimuus omista kokemuksistaan viestitti vanhemmille, etteivät hekään ole täydellisiä, eikä ketään olla tuomitsemassa. Tämä rentoutti tunnelmaa, ja keskustelu oli illan mittaan yhä vapautuneempaa.

Osallistavalle leikille olisi voinut varata aikaa pitempäänkin, asiasta oltiin innostuneita eivätkä hiljaisimmatkaan osallistujat osoittaneet tylsistymisen merkkejä. Lähes jokainen vanhemmista osallistui keskusteluun jossain vaiheessa leikkiä. Vanhempien jakaessa omia kokemuksiaan muillekin vanhemmille avautui uusia näkökulmia ja keinoja käsitellä asioita. Jatkokysymysten esittäminen oli hyvä keino johdattaa keskustelua eteenpäin jos vanhemmilla oli paljon sanottavaa käsitellystä aiheesta.

Jälkeenpäin vanhemmilta saadun henkilökohtaisen palautteen mukaan vanhempainiltaa pidettiin hyvänä. Jotkut olivat harmitelleet etteivät päässeet osallistumaan, ja toiset olivat vasta olleet koululla mediakasvatustilaisuudessa, joten jättivät siksi tämän väliin. Mietittiinkin pitäisikö mediakasvatustilaisuudet järjestää joka vuosi samaan aikaan, jolloin ne voitaisiin saattaa myös vanhempien tietoon jo aikaisessa vaiheessa.

Järjestäjien puolelta osallistujamäärään oltiin hieman pettyneitä. Toisaalta huomattiin, että vähäisemmällä osallistujamäärällä saatiin aikaiseksi paljon vuorovaikutteista keskustelua, mikä ei suuremmalla joukolla olisi ehkä onnistunut yhtä hyvin. Vanhemmat, jotka eivät toiminnallisessa osiossa ehkä uskaltaneet sanoa kaikkea, olivat tulleet jälkeenpäin juttelemaan asioista kahden kesken.

6.3 Kysely vanhemmille

Illan päätteeksi vanhemmat täyttivät lyhyen kyselyn (liite 2), jossa kartoitettiin heidän kokemuksiaan vanhempainillasta ja mediakasvatuksesta. Kaikki paikalla olleet vanhemmat osallistuivat kyselyyn, ja kun saman lapsen vanhemmat vastasivat pareittain oli vastaajia yhteensä 13. Vastausten jakautumista voi tarkastella liitteestä 3.

Kyselyn perusteella kaikki vanhemmat pitivät lasten mediakasvatusta tärkeänä. Lähes kaikki olivat sitä mieltä, että mediakasvatukseen kiinnitetään huomiota kotona, mutta päiväkodin ja kirjaston rooli miellettiin lähes poikkeuksetta yhtä merkittäväksi tai enemmän merkittäväksi. Kirjaston ja päiväkodin rooleja mediakasvatuksessa pidettiin keskimäärin yhtä tärkeinä. Ne, jotka arvioivat päiväkodin roolin vähäiseksi arvottivat kirjaston roolin korkeammalle ja päin vastoin. Kirjaston mukanaolon päiväkodin mediakasvatuksessa katsottiin selkeästi tuovan sille lisäarvoa.

Vanhempainiltojen kaltaisia mediakasvatustilaisuuksia vanhemmille pidettiin tarpeellisina, ja ilta olikin myös vanhempien mielestä onnistunut. Suurin osa sai vanhempainillasta uutta tietoa ja ajatuksia, toiset eivät juurikaan. Tämä johtunee siitä, että vanhempainiltaan saapuneet vanhemmat olivat jo ennestään hyvin valveutuneita lastensa mediakasvatuksen suhteen. Suurimman osan mielestä vanhempainilta oli myös sisällöllisesti hyödyllinen, ja vastaavanlaisia tilaisuuksia toivottaisiin järjestettävän myös jatkossa.

Huolet ja ongelmat lapsiin ja mediaan liittyen koskivat eniten pelaamista. Lapset halusivat pelata enemmän ja useammin kuin vanhemmat tahtoisivat antaa heidän pelata. Toisaalta oltiin huolissaan jäävätkö lapset jälkeen ikäryhmästään, jos pelaaminen on vielä vierasta. Toinen huolenaihe oli internet ja mitä sieltä on mahdollista löytää jos kukaan ei ole valvomassa. Myös liiallinen television katselu mainittiin.

Tulevissa mediakasvatustilaisuuksissa toivottiin käsiteltävän ikärajoja ja peliaikoja. Vanhempien opastusta eri medialaitteiden käyttöön toivottiin jo illan keskustelujen aikana, jotta he osaisivat paremmin suojella lapsiaan haitallisilta sisällöiltä. Kun lapset oppivat käyttämään tietokoneita ja internetiä olisi vanhemman hyvä osata esimerkiksi asettaa rajoituksia mille sivuille tietokoneella tai iPadilla pääsee.

Mediakasvatustilaisuuksia voisikin järjestää toivottujen teemojen mukaan. Vanhemmille voisi järjestää välineohjaustilaisuuden esimerkiksi kirjastolla. Pelaamisesta ja ikärajoista voitaisiin keskustella myös vanhempien kanssa. Ennen tilaisuuksien järjestämistä vanhemmilta voitaisiin kysellä, millaisista asioista he kaipaivat tietoa ja mihin tarvitaan tukea. Jatkossa olisi hyvä myös miettiä miten tavoitetaan ne vanhemmat jotka eivät ole yhtä kiinnostuneita mediakasvatuksesta, ja jotka eivät saavu vanhempainiltoihin.

6.4 Intensiiviviikko

Intensiiviviikon arviointi toteutettiin siten, että maanantaina seurasin sanomalehden tekoa ja tiistaina sarjakuvaa. Sanomalehden tekemistä seurasin kiertelemällä katsomassa kaikkia ryhmiä, sarjakuvassa keskityin yhteen ryhmään. Tekemisen päätteeksi lapsille järjestettiin lyhyt palautetilaisuus, jossa kyseltiin heidän mielipiteitään ja kokemuksiaan päivän ohjelmasta. Kyselijänä toimi lapsille tuttu päiväkodin täti, jolle lapset rohkeammin uskalsivat antaa vastauksia. Itse kirjasin vastauksia muistiin.

Torstain pelipäivänä seurasin neljästä ryhmästä kahta, toista ensin yläkerran lautapeliapuolella ja sitten alakerrassa konsolipuolella ja toista päinvastaisessa järjestyksessä. Perjantain sadunkerronnan aikana kiertelin eri satupisteitä siten, että vietin jokaisessa noin 15 minuuttia. Lopuksi pyysin nopean palautteen satujen lukijoilta ja muutamalta yksittäiseltä lapselta, jotka eivät vielä olleet poistuneet ulos leikkimään.

6.4.1 Sanomalehti

Alun sanomalehteen tutustuminen oli hyvin onnistunut. Lapset olivat kiinnostuneita, jaksoivat kuunnella ja esittivät kysymyksiä. Pohjustukseen kului aikaa noin viisitoista minuuttia, mikä riitti hyvin kaiken tarpeellisen läpi käymiseen olematta kuitenkaan turhan pitkä.

Sanomalehtien tekemisessä ilmeni eroja eri pienryhmien välillä. Toiset etenivät lineaarisesti, aloittaen etukannesta ja siirtyen sisäosan kautta takakanteen, toiset tekivät kaikkia osioita samanaikaisesti. Lineaarisesti etenevät joutuivat toisinaan odottelemaan omaa vuoroaan, jolloin he tylsistyivät ja alkoivat leikkiä askarteluvälineillä tai harhailivat pois omasta ryhmästään. Yhtä aikaa tekeminen oli tehokkaampaa. Kun kaikki tekevät yhtä aikaa ei kukaan joudu odottelemaan

vuoroaan. Toimivin idea oli tehdä jutut erillisille papereille ja sitten liimata valmiit uutisjutut kuvineen sanomalehtipohjaan, jolloin kenenkään ei tarvinnut odotella omaa vuoroaan.

Pääasiassa lapset olivat innostuneita ja ideoita keksittiin paljon. Toiset olivat passiivisempia, mutta kukaan ei valittanut tai kieltäytynyt osallistumasta lehden tekoon. Ryhmien ohjaajilla oli tärkeä rooli lasten innostajana jos mieluista tekemistä ei tuntunut löytyvän tai ideoita oli liikaakin. Tärkeää oli antaa lasten itse päättää mitä tekevät, jolloin vähemmänkin innostuneet saattoivat löytää itselleen mieluista puuhaa.

Lapsilta pyydettiin lehtien tekemisestä palautetta yksinkertaisilla kysymyksillä: mistä tykkäsitte lehtien tekemisessä, ja mistä ette tykänneet. Palautteen perusteella lehtien tekemisestä pääasiassa tykättiin, joskin jokunen poikkeava mielipide joukkoon mahtui. Joku ei tykännyt muusta kuin haastatteluista, ja joku taas ei tykännyt mistään, koska itse ei päässyt haastattelemaan. Joku olisi halunnut mieluummin ulos leikkimään. Haastattelut nousivat lasten ylivoimaiseksi suosikiksi. Pojat tykkäsivät myös sarjakuvien tekemisestä, ja tytöt tarinoiden keksimisestä. Monista oli kivaa, että pääsi itse kirjoittamaan vaikkei vielä oikeasti ihan osaakaan.

Vaikka lapset tykkäsivät kirjoittaa itse, oli kirjoittaminen aikaa vievää puuhaa. Kompromissiksi sopisikin, että lapsi saa kirjoittaa mallista vaikkapa uutisen otsikon ja varsinainen teksti on ohjaajan kirjoittama lapsen sanelusta.

Lehtien tekemiseen käytettiin aikaa noin puolitoista tuntia, eikä vähempi riittäisikään jos lehdet halutaan saada valmiiksi. Tekemisen voisi jakaa useampaan osaan, jolloin aikaa voidaan pidentää ja lehdistä saadaan vielä hienompia. Päiväkodista kerrottiin, että sanomalehteä varten voisi jatkossa aikaa varata mielellään kaksi päivää. Ryhmäkoot on tärkeää pitää pieninä, jotta kaikille riittää tekemistä ja lapsia on helpompi ohjata. Neljää suuremman ryhmän kanssa tekeminen voi muuttua kaoottiseksi, pienemmissä ryhmissä taas lehden sisältö voi jäädä suppeammaksi.

6.4.2 Sarjakuva

Tehtävän esittely kävi nopeasti aamupiirin yhteydessä, jossa käytiin läpi muitakin päivän asioita. Lapset olivat jo tässä vaiheessa aika levottomia, eikä levottomuus osoittanut laantumisen

merkkejä tehtävän suorittamisen aikana. Tämä lisäsi hieman haastetta ohjaajalle, jonka täytyi tehtävän vetämisen lisäksi yrittää saada lapset myös kiinnostumaan siitä ja keskittymään käsillä olevaan asiaan.

Ohjaajan eläytyminen tehtävään olikin tärkeää, sillä innostus tarttui ajoittain myös niihin lapsiin, jotka eivät muuten tehtävästä näyttäneet välittävän. Levottomuutta helpotti se, että lapset pääsivät välillä liikkumaan istuimiltaan: kävelemään julisteen luo osoittamaan tiettyä Akun ilmettä, ja tekemään Akun asentoja. Hiljaisemmat lapset saatiin osallistumaan, kun kyseltiin niiltäkin, jotka eivät viitanneet, ja annettiin jokaiselle oma vuoro vastata kysymyksiin. Vaikka kysymyksiin oli olemassa oikea vastaus ei yksikään lasten antama vastaus ollut väärä, ilmeet vain olivat monitulkintaisia.

Tehtävän jälkeen lapsilta kysyttiin mistä he siinä tykkäsivät ja mistä eivät. Hauskinta lasten mielestä oli omien ilmeiden piirtäminen, ja erityisesti poikien mielestä ilmeiden tekeminen peilin avulla. Jotkut pojista taas eivät pitäneet siitä, että joutuivat piirtämään ja tekemään asioita itse. Tytöt eivät olleet innostuneita Aku Ankasta ylipäätään, vaikka muuten tehtävä oli ihan mukava.

Jatkossa tehtävää toteuttaessa voisi harkita myös muita sarjakuvahahmoja, jotka miellyttäisivät enemmän myös tyttöjä. Koska tehtävä vaatii myös paikoillaan istumista ja kuuntelemista, olisi se hyvä järjestää esimerkiksi ulkoilun tai muun sellaisen toiminnan jälkeen, jossa lapset ovat päässeet purkamaan ylimääräistä energiaa ja jaksaisivat siten keskittyä paremmin.

6.4.3 Pelipäivä

Pelipäivänä seurasin neljästä lapsiryhmästä kahta, kumpaakin molemmilla pelipuolilla. Ensimmäistä ryhmää seurasin ensin alakerran konsolipelipuolella ja sitten yläkerran lautapelipuolella, toista ryhmää päinvastaisessa järjestyksessä. Molemmilla puolilla ryhmillä oli aikaa noin 20 minuuttia.

Konsolipelipuolella seurasin ensimmäistä ja neljättä, eli viimeistä ryhmää. Ensimmäisen ryhmän kanssa ohjelma oli vielä hieman sekavaa eikä kovin jäsenneltyä. Vaikka ohjelma aloitettiin ikärajakeskustelulla käytiin keskustelua myös pelaamisen lomassa, jolloin huomio oli useassa asiassa yhtä aikaa. Neljännen ryhmän kohdalla ohjelma oli jo sujuvaa, ja keskustelut käytiin

ennen pelin aloittamista. Lasten yleinen levottomuustaso kohosi konsolipeliä pelatessa, joten etukäteen keskusteleminen oli hyvä ratkaisu.

Lautapeli puolella seurasin toista ja kolmatta ryhmää. Lautapeli puolen ongelmana oli se, että tarinakuutiot veivät molemmilla ryhmillä enemmän aikaa kuin kaksi muuta peliä. Yhden ryhmän saatua pelattua kierroksen tarinakuutioilla olivat muut ryhmät jo ehtineet pelata kaksi muuta peliä useampaan kertaan läpi.

Lapset, jotka pelasivat ensin konsolipeliä ja siirtyivät sitten pelaamaan lautapelejä, olivat niistä vähemmän kiinnostuneita kuin ne, jotka aloittivat lautapeleistä ja siirtyivät sitten konsolipeli puolelle. Konsolipeli puolelta aloittaneet lapset olivat lautapeli puolella huomattavasti levottomampia ja äänekkäämpiä kuin ne lapset, jotka pelasivat lautapelejä ensin. Toisaalta taas joillakin lautapeli puolelta aloittaneilla oli vaikeuksia keskittyä, kun tiedossa oli että seuraavaksi pelataan konsolipeliä.

Lapsilta kysyttiin vielä lopuksi kummalla puolella oli heidän mielestään kivempaa. Lähes kaikkien mielestä alakerran konsolipelaaminen voitti yläkerran lautapelit. Joidenkin mielestä lautapeli puoli ei ollut ollenkaan kiva. Jatkossa konsoli- ja lautapelit voisi pitää selkeämmin erillään, jolloin lautapeleistäkin oltaisiin ehkä enemmän kiinnostuneita. Aikaa peleille olisi päiväkodilta saadun palautteen mukaan voinut varata koko aamupäivän, sillä nyt pelituokiot jäivät kovin lyhyiksi.

6.4.4 Sadun päivä

Sadun päivän ohjelmasta lapset olivat jo ennen ryhmiin jakamista innostuneita. Rooliasuihin pukeutuneet aikuiset olivat erityisen kiinnostavia, ja joitakin vähän jännitti tuleva ohjelma. Satupisteisiin rakennetut rekvisiitat olivat yksinkertaisia, mutta harkittuja ja vakuuttavia, ja erityisen hyviä tunnelman luoja. Lukijoiden eläytyminen omaan rooliinsa toi kuhunkin pisteeseen oman lisänsä.

Vuorovaikutuksellisuus lukijan ja lasten välillä piti hyvin yllä mielenkiintoa. Saatettiin kysellä lapsilta satuihin liittyviä kysymyksiä, laulaa teeman mukaisia lauluja tai muuten jutella kyseisestä aiheesta. Lapset kyselivät toisinaan kysymyksiä satuihin liittyen.

Yleisesti lapset olivat hyvin rauhallisia, esiintyi vain vähän kuiskailua ja liikehdintää. Tytöt jaksoivat keskittyä poikia paremmin. Jotkut lapset olivat toisia levottomampia ja meinasivat häiritä satuhetkeä, mutta rauhoittuivat kun joutuivat ohjaajan viereen istumaan. Parhaiten lapset keskittyivät, kun välillä juteltiin tai kyseltiin satuun liittyviä kysymyksiä, jolloin hiljaa täytyi jaksaa olla lyhyempiä aikoja kerrallaan.

6.4.5 Yhteenveto

Toiminnallisen osuuden päätyttyä oltiin järjestäjien keskuudessa ylpeitä omista tuotoksista. Vanhempainilta oli sujunut hyvin ja intensiiviviikosta oltiin saatu rakennettua hyvin konkreettinen kokonaisuus. Lapsilta ja heidän vanhemmiltaan saatu palaute oli positiivista ja myös Lahden kaupunginkirjaston johdolta oltiin saatu kiittävää palautetta.

Kokonaisuutena mediakasvatuksen intensiiviviikosta päiväkodilla tykättiin. Viikkoa pidettiin onnistuneena, lapset olivat innostuneita ja aktiivisia. Erityisesti myyräpäivästä oltiin pidetty kovasti. Mediakasvatusta aiotaan päiväkodissa jatkaa mediakasvatuspaketin avulla ja siitä on otettu tehtäviä pienempienkin lasten ryhmille.

Päiväkodin johtaja on antanut henkilökunnalle vapaat kädet mediakasvatuksen toteutukseen, mutta toiveena on, että mediakasvatuspaketin käytöstä pidettäisiin kirjaa. Näin voitaisiin kerätä pientä tilastoa sekä saada tietoa tehtävien toimivuudesta. Tavoitteena on, että mediakasvatus sulautuisi päiväkodin arkeen eikä sitä tarvitsisi väkisin sisällyttää ryhmien ohjelmaan, joten mediakasvatukselle ei myöskään ole sovittu tiettyjä päiviä.

Renkomäen kirjastolla ja päiväkodilla on ollut toimivaa yhteistyötä jo aiemmin ja pääkirjaston mukanaoloa mediakasvatuksellisten tapahtumien järjestämisessä arvostettiin. Renkomäki olikin helpoin ja paras paikka mediakasvatuksen aloittamiseen, sillä kontakti päiväkotiin oli jo olemassa ja kirjastossa työskentelee myös lasten ja nuorten palveluihin keskittynyt mediaohjaaja. Renkomäen kirjastossa tehdäänkin niin paljon esimerkiksi yhteistyötä viereisen koulun ja päiväkodin kanssa, ettei muilla lähikirjastoilla välttämättä ole samoja valmiuksia lasten mediakasvatuksen toteuttamiseen.

Intensiiviviikon toteutus vaati paljon resursseja ja Renkomäen kirjaston mediaohjaaja oli työllistetty siihen lähes koko intensiiviviikon ajan. Lisäksi kirjastolta oli päiväkodilla avustamassa yksi virkailija ja harjoittelija. Jos hanketta lähdetään viemään myös muihin lähikirjastoihin, olisikin hyvä jos alkuun tueksi saataisiin myös henkilökuntaa, jolla on jo aiempaa kokemusta mediakasvatuksellisen toiminnan järjestämisestä.

7 POHDINTA

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli Lahden kaupunginkirjaston ja Renkomäen päiväkodin yhteisen mediakasvatushankkeen suunnittelun ja toteuttamisen raportointi ja arviointi sekä esiopetusikäisten mediakasvatuspaketin kokoaminen. Tavoitteena oli lasten, heidän vanhempiansa sekä päiväkodin henkilökunnan mediatietoisuuden lisääminen sekä toimintamallin tuottaminen mediakasvatukseen. Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä ja laadullisia tutkimusmenetelmiä hyödyntäen syksyn 2013 aikana. Tutkimus koostui havainnoinnista, kyselylomakkeesta sekä pienimuotoisista haastatteluista.

Toimeksiantajana opinnäytetyöllä oli Lahden kaupunginkirjasto, ja aihe tuli pääkirjaston lastenpalveluiden palveluvastaavalta. Mediakasvatuksen toimintamalleja on kirjastolla alettu kehittää vuoden 2013 aikana, ja raportoinnilla sekä arvioinnilla saadaan hyödyllistä tietoa niiden onnistumisista ja mahdollisista epäonnistumisista. Saatujen tulosten pohjalta mediakasvatusta voidaan kehittää edelleen ja lähteä viemään sitä myös muihin kirjasto- ja päiväkotiyksikköihin.

Hankkeen toteuttamiseen sisältyi mediakasvatusaiheinen vanhempainilta sekä mediakasvatuksen intensiiviviikko Renkomäen päiväkodilla, joka toimi hankkeessa yhteistyökumppanina. Huolellinen valmistautuminen oli avainasemassa hankkeen onnistumisessa, sillä pitkän aikavälin suunnitelmat antoivat asianosaisille aikaa sopeutua ja valmistautua tuleviin tapahtumiin. Myös suunnitelmien johdonmukaisuus oli tärkeää: tehdyistä suunnitelmista pidettiin kiinni eikä niitä alettu missään vaiheessa muuttamaan. Näin tekemiseen saatiin varmuutta ja siihen voitiin keskittyä kunnolla.

Havainnoinnin, kyselyn tulosten sekä jälkikäteen saadun henkilökohtaisen palautteen perusteella voidaan todeta, että vanhempainilta oli kokonaisuudessaan hyvin onnistunut. Vaikka osallistujamäärässä ei ylettykään aivan toivotulle tasolle, syntyi monipuolista keskustelua ja ajatuksia vaihdettiin runsaasti. Vanhempainiltoja voitaisiin järjestää myös jatkossa vaihtelevin teemoin niistä aiheista, joiden koetaan olevan ajankohtaisia tai joihin vanhemmat eniten kaipaavat tukea. Ne vanhemmat jotka eivät saavu vanhempainiltoihin voitaisiin tavoittaa esimerkiksi kotiin jaettavien kevyiden tietopakettien avulla.

Myös mediakasvatuksen intensiiviviikko oli erittäin onnistunut. Lapset olivat innostuneita eikä suurempia ongelmia kohdattu missään vaiheessa viikkoa. Erityisen tärkeää tietoa lasten mediatottumuksista saatiin pelipäivän aikana ikärajoista ja mediapeloista puhuttaessa. Suuri osa lapsista oli pelannut tai katsellut jonkun toisen pelaavan ikärajamerkittyjä pelejä ja pelottavista peleistä ja ohjelmista oltiin myös nähty paljon painajaisia. Medioiden aiheuttamat pelot ja niiden käsitteleminen voitaisiin nostaa yhdeksi mediakasvatustilaisuuksien teemaksi ja aihetta tulisi käsitellä myös vanhempien kanssa.

Mediakasvatuspaketti on toimitettu kirjastolle Word-dokumenttina, joten uuden materiaalin lisääminen ja huonosti toimivien tehtävien poistaminen käy helposti. Pakettia ei kannata koota liian suureksi, jottei materiaalin runsaus tee käytettävien tehtävien valinnasta vaikeaa. Paketin käyttäjiltä on hyvä pyytää palautetta tehtävien toimivuudesta, jotta sitä osataan muokata parempaan suuntaan. Paketin päivittämistä varten olisi hyvä nimittää myös vastuuhenkilö, jotteivät tarpeelliset lisäykset ja karsinnat jää tekemättä.

Aiheena mediakasvatus oli minulle aivan uusi, sillä toistaiseksi sitä ei ole sisällytetty opintosuunnitelmaamme. Aihe vaatikin paljon pohjustusta ja tiedon keruuta jo ennen varsinaisen opinnäytetyöprosessin aloittamista. Aikataulullisesti opinnäytetyö eteni suunniteltua nopeammin. Mediakasvatuspaketin kokoamisen aloitin syyskuun alussa, ja hankkeen toiminnallisen osuuden tarkkailuun, raportointiin ja arviointiin käytin loka- ja marraskuun. Tietopohjan kirjoittamiseen olin alunperin varannut aikaa tammikuun alkupuolelle asti, mutta hyvän pohjatyön ansiosta se valmistuikin lähes kuukautta aikaisemmin.

Aihe oli mielenkiintoinen ja kirjastoalalla ajankohtainen. Työn aloitusvaiheessa mediakasvatus oli vielä käsitteenäkin hieman hämärän peitossa, mutta syksyn kuluessa se on selkiytynyt ja tarkentunut jatkuvasti ja myös sen eri puolet ovat tulleet tutuiksi. Työ sisälsi monipuolisesti erilaista tekemistä, jolloin yhden aiheen käydessä puuduttavaksi pystyi huomion siirtämään toisaalle erilaiseen tekemiseen ja palata aiheeseen myöhemmin. Jatkossa aihetta voisi hyödyntää tutkimalla mediakasvatuksen laajentamista muihin Lahden alueen kirjastoihin ja päiväkoteihin sekä mediakasvatuspaketin hyödyllisyyttä arvioimalla ja sitä kehittämällä.

LÄHTEET

American Academy of Pediatrics. 2013. Health Effects of Media on Children and Adolescents. Hakupäivä 10.12.2013 <http://pediatrics.aappublications.org/content/125/4/756.full.html>.

Baer, T. 2013. Kirjasto on media. Mediaohjaajat kansalaisten asiointin tukena kirjastossa Lahdessa. Kirjastolehti (Kirjasto PRO) 106 (3), 7

Etelä-Suomen sanomat. 2012. Suomen asutushistoria alkaa Renkomäestä. Hakupäivä 26.11.2013 <http://www.ess.fi/omaankotiin/asuinalueet/2012/02/09/suomen-asutushistoria-alkaa-renkomaesta>.

Inkinen, T. 2005. Johdattava polku lasten tietoyhteiskuntaan. Teoksessa A. Lahikainen (toim.), Lapsuus mediamaailmassa. Näkökulmia lasten tietoyhteiskuntaan. Helsinki: Gaudeamus, 9-18.

Järvinen, O. 1976. Kyläkirjastosta maakuntakirjastoksi. Lahden kirjaston vaiheita 1876-1976. Lahti: Painamo Era

Lahden kaupunginkirjasto. 2013a. Kirjastoautot. Hakupäivä 28.11.2013 <http://kaupunginkirjasto.lahti.fi/autot.htm>.

Lahden kaupunginkirjasto. 2013b. Lahden kirjaston vaiheita. Hakupäivä 25.11.2013 <http://kaupunginkirjasto.lahti.fi/vaiheet.htm>.

Lahden kaupunginkirjasto. 2013c. Palvelukonsepti. Hakupäivä 27.11.2013 http://kaupunginkirjasto.lahti.fi/tiedote_palvelukonsepti.htm.

Lahden kaupungin palvelukonsepti. 2012. Tulevaisuuden kirjastopalvelut. Hakupäivä 27.11.2013 http://kaupunginkirjasto.lahti.fi/Konseptiraportti_KH_Lopullinen.pdf.

Lahden kaupunki. 2013. Tietoja Lahdesta. Hakupäivä 26.11.2013 <http://www.lahti.fi/www/cms.nsf/pages/507863CE639BB6BEC2256FE70020C352?opendocument>

Lahden museot. 2007a. Kuka, mitä, Lahti. Esihistoriallinen Lahti. Hakupäivä 27.11.2013
<http://www.lahdenmuseot.fi/kuka-mita-lahti/lahden-historia/kulttuuri/esihistoriallinen-lahti/>.

Lahden museot. 2007b. Kuka, mitä, Lahti. Kulttuurikaupunki Lahti. Hakupäivä 28.11.2013
http://www.lahdenmuseot.fi/kuka-mita-lahti/lahden-historia/kulttuuri/kulttuurikaupunki-lahti.

Lahti Region. 2013. Renkomäki. Hakupäivä 27.11.2013 <http://www.lahtiregion.fi/asu-ja-ela/asuinalueet-ja-ymparisto/lahden-asuinalueet/renkomaki>.

Martsola, M. & Mäkelä-Rönholm, M. 2006. Lapsilta kielletty. Kuinka suojella lasta mediatraumalta. Helsinki: Kirjapaja Oy.

MediaSmarts. 2013. Media Education 101. What is Media Education? Hakupäivä 3.12.2013
http://www.medialiteracyweek.ca/en/101_what_is.htm.

Noppi, E., Uusitalo, N., Kupiainen, R. & Luostarinen, H. 2008. ”Mä oon nyt online!”. Lasten mediaympäristö muutoksessa. Tampere: Tampereen yliopisto.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2012. Kirjastot pitävät mediakasvatusta tärkeänä. Hakupäivä 6.1.2014 <http://www.minedu.fi/OPM/Verkkouutiset/2012/08/mediakasvatus.html>.

Pesonen, M., johtaja, Renkomäen päiväkotia. Taustaa päiväkodin ja kirjaston yhteistyöstä. Sähköpostiviesti k0pyka00@students.oamk.fi 26.11.2013.

Renkomäen päiväkotia. 2012. Varhaiskasvatussuunnitelma. Hakupäivä 25.11.2013
[http://www.lahti.fi/www/cms.nsf/pages/4617A7413FCC5226C22572EB001EB416/\\$file/Varhaiskasvatussuunnitelma.pdf](http://www.lahti.fi/www/cms.nsf/pages/4617A7413FCC5226C22572EB001EB416/$file/Varhaiskasvatussuunnitelma.pdf).

Rossi, T., palveluvastaava, Lahden kaupunginkirjasto. (ei aihetta). Sähköpostiviesti k0pyka00@students.oamk.fi 22.10.2013.

Saari, M. 2009. Eläinpyramidi (Tier auf Tier). Hakupäivä 30.10.2013
<http://www.lautapelipas.fi/peliarvostelut/elainpyramidi-tier-auf-tier/>.

Saari, M. 2012. Halli Klack. Hakupäivä 30.10.2013 <http://www.lautapeliopas.fi/peliarvostelut/halli-klack/>.

Sallmén, P. 2009. Mediakasvatusta vai mediasivistystä kirjastosta? Teoksessa S. Verho (toim.), Mediakasvatus kirjastossa. Helsinki: BTJ Finland Oy, 9-26 .

Valkonen, S., Pennonen, M. & Lahikainen, A. 2005. Televisio pinten lasten arjessa. Teoksessa Lapsuus mediamaailmassa. Näkökulmia lasten tietoyhteiskuntaan. Helsinki: Gaudeamus, 54-91.

Vilkkä, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Yle Teema 2011. 80-luku: Minä olen muistanut. Hakupäivä 9.12.2013, <http://teema.yle.fi/ohjelmat/juttuarkisto/80-luku-mina-olen-muistanut>.

LIITTEET

Aikataulu

LIITE 1

- 24.4 Päiväkodin henkilökunnan perehdyttäminen mediakasvatukseen
- 12.6. Mediakasvatuksen vakiinnuttaminen talossa –palaveri Lahden kaupunginkirjastolla
- 26.8. Suunnittelupalaveri Renkomäen päiväkodissa
- 14.9. Mediakasvatuspaketin ensimmäinen versio
- 3.10. Viimeistelykokous Renkomäen kirjastolla
- 10.10. Mediakasvatusaiheinen vanhempainilta Renkomäen päiväkodilla
- 14. – 18.10. Mediakasvatuksen intensiiviweekki Renkomäen päiväkodilla
- 24.10. Mediakasvatuspaketin toinen versio
- 15.11. Seurantapalaveri Renkomäen päiväkodilla
- 26.11. Mediakasvatuspaketin viimeinen versio

Arvioikaa seuraavia väittämiä rastittamalla mielestänne sopivin vaihtoehto asteikolla 1-5	Täysin eri mieltä 1	Vähän eri mieltä 2	En osaa sanoa 3	Vähän samaa mieltä 4	Täysin samaa mieltä 5
1. Kotonamme toteutetaan tietoisesti mediakasvatusta					
2. Lasten mediakasvatus on mielestäni tärkeää					
3. Päiväkodin rooli lasten mediakasvatuksessa on merkittävä					
4. Kirjaston rooli lasten mediakasvatuksessa on merkittävä					
5. Kirjaston osallisuus päiväkodin mediakasvatuksessa tuo sille lisäarvoa					
6. Vanhempainiltojen kaltaiset mediakasvatustilaisuudet vanhemmille ovat tarpeellisia					
7. Vanhempainilta oli mielestäni onnistunut					
8. Sain vanhempainillasta uutta tietoa					
9. Vanhempainilta oli ajatuksia herättävä					
10. Vanhempainilta oli mielestäni sisällöltään hyödyllinen					
11. Toivoisin, että mediakasvatustilaisuuksia vanhemmille järjestettäisiin jatkossakin					

12. Onko teillä lastenne kanssa erityisiä huolia tai ongelmia mediaan tai sen käyttöön liittyen? Millaisia?

13. Mihin erityisesti toivoisitte kiinnitettävän huomiota lasten/vanhempien mediakasvatustilaisuuksissa? Millaisia asioita toivoisitte käsiteltävän?

**Voitte vielä halutessanne antaa tapahtumasta vapaamuotoista palautetta kääntöpuolelle.
Kiitos osallistumisestanne!**

Vastaajia 13

Vastausvaihtoehto	1	2	3	4	5
Kysymys 1:		1	1	11	
Kysymys 2				3	10
Kysymys 3		1		9	3
Kysymys 4			1	10	2
Kysymys 5			2		11
Kysymys 6				10	3
Kysymys 7				6	7
Kysymys 8		4		7	2
Kysymys 9		1	1	7	4
Kysymys 10		1	1	6	5
Kysymys 11			1	6	6

Kysymys 12

- "Haluaisi pelata liikaa, pelipäivä käytössä"
- "Pelaamisesta väännetään kuinka usein"
- "Peleihin riippuvuussuhde"
- "Jonkin verran liikaa tv-katselua"
- "Lähinnä mietityttää mitä koululaiset kavereilla netistä löytävät kun kukaan ei ole valvomassa"
- "Ei vielä, tulevaisuudessa netti huolettaa"
- "Pelit (tietokone, konsoli) vieraita. Jäävätkö jälkeen ikäisistään?!"
- "Ei tällä hetkellä"
- "Ei."
- "Ei."

Kysymys 13

- "Ikärajoista mediakasvatusta"
- "Miten paljon pelejä olisi hyvä pelata"
- "Vanhempien opastusta eri laitteiden käyttöön, rajoituksia nettiin ym."
- "Ikärajoihin"
- "Ikäraajat, peliajat"

MEDIA TUTUKSI!

MEDIAKASVATUSPAKETTI ESIOPETUSIKÄISILLE

SISÄLTÖ

1. MEDIA YLEISESTI	51
2. LEHDET	54
3. TELEVISIO JA ELOKUVA	61
4. VALOKUVA.....	64
5. KIRJA JA TARINA	67
6. PELIT JA PUHELIMET	71
7. TIETOKONEET JA INTERNET.....	74
MEDIA-AIHEISIA KUVAKIRJOJA.....	77
LÄHTEET.....	79

Kuvitus: Kati Pylkkönen

1. MEDIA YLEISESTI

Lähiviestintä ja etäviestintä

Lähiviestintä:

- 1) Ohjaaja selittää lapsille, että puhuessaan heille hän viestittää jotain asiaa. Kun kaikki näkevät toisensa, ei viestiin tarvita välttämättä edes sanoja.
- 2) Mietitään tapoja viestiä ilman puhetta.
  - Miten voidaan pyytää ihmistä istumaan?
  - Miten voidaan näyttää, ettei haluta istua?
  - Tehdään ilmeitä, eleitä ja liikkeitä. Ilme on pienempi kuin ele, joka taas on pienempi kuin liike.
- 3) Kokeillaan, miten sanaton viestintä tukee sanallista viestintää.
  - Pyydetään istumaan ilmeettömästi, vihaisen näköisenä ja hymyillen.
  - Miten viestit poikkeavat toisistaan?
  - Miltä ne tuntuvat?

Etäviestintä:

- 1) Mietitään, miten opettaja saisi viestittyä lapsille, jos hän itse olisi sisällä ja lapset olisivat ulkona.
Hän voisi soittaa jonkun kännykkään tai kuuluttaa.
- 2) Miten opettaja voisi viestiä lapsille, jos he ovat kotona?
Hän voi soittaa, kirjoittaa sähköpostia tai kirjeen.
- 3) Miten koteihin voitaisiin viestittää, jos kaupungin kaikki päiväkodit menisivät yllättäen viikoksi kiinni?
Silloin ihmisille saataisiin tietoa tiedotusvälineiden; lehtien, television ja radion kautta.
- 4) Annetaan lasten keksiä tilanteita, joissa viestimiseen voidaan käyttää mediavälineitä.

Mitä media on?

Mediavälineillä voidaan viestittää jotain asiaa eri paikassa oleville ihmisille samaan aikaan.

- 1) Kootaan lapsille keskustelun pohjaksi kuvia mediavälineistä ja jostain mediajoukkoon kuulumattomasta. Joukkoon voi sijoittaa vaikka kuvan sähkövatkaimesta tai mäyräkoirasta.
- 2) Mietitään, miksi sähkövatkain tai mäyräkoira eivät ole mediavälineitä. Mihin mediavälineitä tarvitaan?
- 3) Lopuksi lapset voivat koota omia mediavälinekollaaseja lehtileikkeistä.

Ikärajavalistusta vanhemmille

Tehtävä: Lapset valistavat vanhempiaan.

Tavoitteet: Ikärajamerkintöihin tutustuminen ja niiden noudattaminen.

- 1) Tutkitaan lasten kanssa DVD-elokuvien ja erilaisten pelien kansissa olevia ikärajamerkintöjä ja niihin liittyviä symboleja.
- 2) Piirretään merkinnöistä ja symboleista iso juliste päiväkodin seinälle vanhempien nähtäväksi.
1. Laaditaan aiheesta moniste jaettavaksi koteihin, joko paperisena tai sähköisenä.

Mediamörkö

Tehtävä: Käsitellään negatiivisia mediakokemuksia.

Tavoitteet: Mediaan liittyvien pelon tunteiden työstäminen.

- 1) Kartoittakaa lasten mediakokemuksia.
Pyytäkää lasta kertomaan tai piirtämään jokin mukava, surullinen tai pelottava mediamuisto (tv-ohjelma, peli, kirja..).
Keskustelkaa niistä yhdessä ja pohtikaa, miten lapset ovat selvittäneet surulliset tai pelottavat tilanteet.
- 2) Lukekaa tunteisiin vetoava satu ja keskustelkaa sen kulusta.
Pohtikaa, mikä tarinassa oli jännittävää tai pelottavaa. Miten tarinan päähenkilö ratkaisi pelottavat tapahtumat? Onko lapsilla ollut vastaavia kokemuksia?
- 3) Piirtäkää mediassa esiintynyt pelottava mediamörkö tai mediapöpö – keksikää tarinoita tai runoja niistä.
- 4) Keksikää erilaisia lääkkeitä mediapöpöjä vastaan.
Lääkkeet auttavat pelottavan mediapöpön parantamisessa. Voitte piirtää, rakentaa kierrätysmateriaaleista, maalata tai leikata lehdistä tai väripaperista kuvia. Kuvitelkaa, miltä näyttää medialääkäri, joka lääkitsee ja parantaa sekä vahvistaa mediapöpöjä vastaan, tai millainen on sankari, joka pelastaa maailman mediapöpöiltä.
- 5) Tehkää kartongista tai kenkälaatikosta lääkärinlaukku, joka sisältää rohtoja mediamörköihin ja -pöpöihin. Tehkää medialääkärin työvälineet ja laittakaa lääkkeitä laukun sisälle. Leikkikää Medialääkärin vastaanotolla -leikkiä.

2. LEHDET

Lasten oma sanomalehti

Tehtävä:	Uutisoidaan lasten omista jutuista, esim. päiväkotiin liittyvistä tapahtumista.
Tavoitteet:	Sanomalehteen ja uutiseen tutustuminen
Ryhmäkoko:	Neljän lapsen pienryhmät toimivat parhaiten. Jokaiselle riittää tekemistä ja ohjaaja ehtii opastaa kaikkia. Mitä pienempiä lapset ovat, sitä enemmän tarvitaan aikuisia avustamaan.
Kesto:	n. 1,5 tuntia
Välineet:	A3-paperia, joka taitetaan puoliksi (=sanomalehden runko), saksia, liimaa, kyniä ja värikyniä, sanoma- ja aikakauslehtiä, mahdollisesti joitakin valmiita lehtileikkeitä.

1) Käydään läpi yhdessä, millainen sanomalehti on.

- Etusivulta löytyy
  - Lehden nimi
  - Päiväys
  - Etusivun uutinen eli pääuutinen ja/tai mainos
- Mietitään uutisen ja mainoksen eroja.
  - Uutinen on totta
  - Uutisessa on uutta tietoa
  - Mainoksesta on maksettu
  - Mainoksella yritetään saada ihmisiä ostamaan mainostettua tuotetta tai asiaa
  - Mainoksessa kerrotut asiat eivät kaikki välttämättä ole täysin totta
  - Mainoksessa usein suuri kuva ja vähän tekstiä, uutisessa toisinpäin
- Käydään läpi sanomalehden eri osioita
  - Kotimaa, ulkomaat, urheilu, kulttuuri...
- Lisäksi katsotaan läpi mm. sarjakuvat, sää, tv-ohjelmat, osta ja myy – palsa
- Pohditaan miten uutisiin saadaan tietoa

2) Luetaan esim. seuraava uutinen:

"Karhu nähty Renkomäessä

Renkomäen ABC:n lähellä havaittiin eilen aamuyhdeksältä karhu. Mesikämmenen havainnut koiranulkoiluttaja soitti havainnostaan Aamusanomiiin ja kertoi talviuniltaan heränneen karhun tallustelleen Kyläkatua pitkin liikennemyymälä ABC:n suuntaan.

Aamupäivällä karhusta saatiin toinenkin havainto - tällä kertaa ABC:n kahvilassa.

Kahvilan työntekijä Milli Kuusinen kertoo yllättävän asiakkaan astelleen sisään ja tilanneen munkin ja kupin kahvia. - Yllätyin todella nähdessäni Otso-karhun jalkeilla tähän aikaan vuodesta. Häntä ei olekaan näkynyt syksyn jälkeen! Karhu kertoi heränneensä koululta kuuluneeseen välituntikellon kalkatukseen, mutta aikoi nyt mennä jatkamaan uniaan.

Aamusanomien toimittaja yritti ottaa Otsoon yhteyttä puhelimitse kello yhdentoista jälkeen. Koska Otso ei enää vastannut, uskomme, että hän on jo saanut unen päästä kiinni."

...joka paljastuukin höpöhöpöuutiseksi/uutisankaksi

- Mietitään, mikä uutisessa olisi voinut olla totta.
- Missä kohtaa voi vetää rajan lööperin ja toden välille?

3) Tehdään omat sanomalehdet

- Hyödynnetään vanhoja sanomalehtiä ja poistettuja aikakauslehtiä
  - saa leikellä, liimata, piirtää, kirjoittaa... (jos kirjoittamisen kanssa on vielä vaikeuksia, aikuiset kirjoittavat lapsen sanelusta tai kirjoittavat lapselle mallin)
- Keksitään lehdelle nimi
- Nostetaan jokin uutisista etusivun uutiseksi
- Tehdään esim. haastatteluja, säätiedotteita, kadonnutilmoituksia, sarjakuvia...
- Lehden toimittajien nimet merkittään vielä näkyviin

Hiivi kuin leijona

Tehtävä:	Etsitään aikakauslehdistä kuvia eläimistä, ja matkitaan niiden liikkumista.
Tavoitteet:	Aikakauslehtiin tutustuminen, eläytyvän kuvanlukutaidon harjoittelu ja liikunta.
Ikäryhmä:	3–6 – vuotiaat
Ryhmäkoko:	Max. 10
Kesto:	30 min
Välineet:	Aikakauslehtiä, sopiva tila, (sakset)
Valmistelu:	Ohjaaja etsii etukäteen erilaisia aikakauslehtiä lasten ja nuorten ja kenties myös aikuisten lehtihyllyistä. Jos aikaa on vähän, ohjaaja voi etukäteen etsiä lehdistä eläinkuvia

1) Eläinkuvien valinta

Ohjaaja asettaa lehdet/kuvat lattialle tai pöydälle.

Jos lehdet ovat vanhoja ja niitä saa leikata, kuvat voi leikata lehdistä irti ohjaajan avustuksella. Kun jokainen ryhmän jäsen on löytänyt eläinkuvan, ohjaaja ohjaa lapset tilaan, jossa on mahdollista liikkua.

2) Liikkeelle eläimenä

Ohjaaja antaa osallistujille tarvittaessa ohjeita ja vinkkejä kunkin eläimen tyypilliseen liikkumatapaan. Lapset saavat aloittaa liikkumisen, johon myös ohjaaja osallistuu. Liikunnan lomassa ohjaaja arvuuttelee kunkin esittämää eläintä. Jos tila ja tilanne sallii, voi leikkiin yhdistää myös eläinten äänet

Jos aikaa on enemmän, leikin voi toistaa uusilla eläinkuvilla

3) Keskustelu

Keskustellaan yhdessä eri tavoista liikkua ja eläinten luonnollisista elinympäristöistä

Akun ilmeet

Tehtävä:	Tarkastellaan Aku Ankan ilmeitä, asentoja ja tunteita.
Tavoitteet:	Sarjakuviin tutustuminen ja eläytyminen sekä kuvanlukutaidon kehittäminen.
Ikäryhmä:	5-6 – vuotiaat
Ryhmäkoko:	5-15
Kesto:	30 min.
Välineet:	mikä tahansa Aku Ankka -lehti, (dokumenttikamera)

- 1) Katsellaan lehteä
Ryhmä asettautuu sellaiseen muodostelmaan, että kaikki näkevät ohjaajan pitelemän Aku Ankan. Jos käytettävissä on dokumenttikamera, tehtävä helpottuu. Ohjaaja valitsee lehdestä Akusarjakuvan, jonka Akun ilmeisiin tehtävässä keskitytään. Ensin voidaan rauhassa ohjaajan johdolla katsella sarjakuvaa ja miettiä, mitä siinä tapahtuu.
- 2) Tarkastellaan ilmeitä
Ohjaaja johdattaa tehtävän yksittäisiin Akun ilmeisiin
Miltä Aku näyttää? Miksi? Minkälaisessa tilanteessa näytetään tuolta?
Pohdinnan jälkeen lapset saavat itse matkia ilmettä, jonka jälkeen taas mietitään, miltä ilmeen kokeileminen tuntui.
- 3) Tutkitaan asentoja
Tutkitaan Akun asentoja
Miten asennot vaikuttavat ilmeeseen? Mitä asennot kertovat Akun tunteista?
Voidaan kokeilla paria Akun asentoa
- 4) Ilmeiden ja tunteiden pohdinta
Ilmehdinnan jälkeen mietitään vielä, oliko joitain ilmeitä vaikeampi luoda kasvoille kuin toisia. Tai minkälaisia tunteita matkiminen aiheutti: tuliko itselle surullinen olo, jos matkittiin surullista ilmettä?

Vinkkejä:

Tehtävässä voi käyttää muitakin aikakauslehtiä Perhelehdissä (Vauva, Meidän Perhe, KaksPlus) on paljon kuvia eri asioita tekevästä ja eri tunteita näyttävistä lapsista. Näitäkin voi matkia. Tehtävän yhteydessä voi myös pohtia sitä, miksi lehteen on valittu kuva itkevästä/iloisesta/vakavasta jne. lapsesta.

Ääni lehden kuvalle

Tehtävä:	Suunnitellaan ääniä kuvaan
Tavoitteet:	Aikakauslehtiin tutustuminen, kuvalukutaidon kehittäminen ja äänimaailman suunnittelu
Ikäryhmä:	3-6 – vuotiaat
Ryhmäkoko:	3-15
Kesto:	45 min.
Välineet:	Leppis-lehti, välineitä äänimaailman luomiseen, esim. lusikoita, purkkeja, kyniä, helistimiä

- 1) Keskitytään ääniin
Ohjaaja pyytää ryhmää olemaan hiljaa ja kuuntelemaan, minkälaisia ääniä ympäristössä kuuluu. Pohditaan myös sitä, minkälaisia ääniä kuuluu kotona keittiössä tai ulkona leikkipuistossa tai kadulla.
- 2) Kuvan valinta ja siihen tutustuminen
Ryhmä etsii ohjaajan johdolla Leppis-lehdestä kuvan, johon ryhmä suunnittelee äänimaailman. Keskustellaan yhdessä kuvasta. Kuva voi olla myös sarjakuva.
- 3) Äänimaailman suunnitleminen
Mietitään yhdessä, minkälaisia ääniä kuvassa voisi olla. Ohjaaja jakaa lapsille erilaisia välineitä äänten tuottamiseen ja yhdessä kokeillaan, minkälaisia ääniä saadaan aikaiseksi. Jos kuva on sarjakuva, ohjaaja voi lukea sen uudelleen, ja nyt lapset voivat elävöittää tarinaa äänillä.
- 4) Kuva tuoksuu?
Kun äänitarina on kuultu, voidaan vielä miettiä minkälaisia tuoksuja tai hajuja keittiössä tai kadulla leijailee sieraimiin. Minkälaisia tuoksuja tai hajuja valittuun kuvaan voisi liittyä?

Riimittelyä

Tehtävä:	Katsellaan aikakauslehtien kansia ja riimitellään runoja kansioitsikoista.
Tavoitteet:	Aikakauslehtiin tutustuminen, riimittelyn ja tarinankerronnan harjoittelu
Ikäryhmä:	5-6 -vuotiaat
Ryhmäkoko:	5-15
Kesto:	30 min.
Välineet:	Lastenlehtiä kuten Leppis, Lemmikki, Koululainen tai Muumi

- 1) Kansiin ja otsikoihin tutustuminen
Ohjaaja ja/tai ryhmän lapset lukevat kansioitsikoita ääneen yhdestä lehdestä kerrallaan,
- 2) Yhden lehden kansioitsikot kuultuaan ryhmän jäsenet ohjaajan avustuksella alkavat miettiä kansioitsikoiden sanoihin sopivia riimejä. Ohjaaja kirjoittaa riimipareja muistiin, ja lukee riimiparit ryhmälle ääneen.
- 3) Tarinan tai runon tekeminen
Keksitään riimien ympärille tarina ja kootaan yhteen tarina tai runo
- 4) Esitetään yhdessä
Lausutaan yhdessä tarina tai runo. Voidaan liikkua tarinan mukaisesti tilassa.

Tarina kuvista

Tehtävä:	Kerrotaan tarina kolmen kuvan pohjalta
Tavoitteet:	Kuvanlukutaidon ja tarinankerronnan harjoittelu sekä mielikuvittelu
Ikäryhmä:	5-6 – vuotiaat
Ryhmäkoko:	max. 10
Kesto:	30–45 min.
Välineet:	Aikakauslehdistä leikattuja kuvia
Erytyistä:	tehtävän voi sijoittaa eri juhlapäiviin tai vuodenaikoihin sijoittamalla kuvien joukkoon esimerkiksi talvisia tai kesäisiä kuvia tai pyytämällä vaikka jouluisia tarinoita.

- 1) Parit valitsevat kuvat
Ohjaaja asettelee pöydälle tai lattialle n. 20 aikakauslehdestä leikattua kuvaa. Kuvissa voi olla ihmisiä, eläimiä, esineitä, toimintaa, maisemia jne. Ohjaaja jakaa lapset pareihin. Parin tehtävänä on valita kolme kuvaa.
- 2) Rakennetaan tarina
Parit miettivät kuvien pohjalta tarinan, jossa on alku, keskikohta ja loppu. Jos lapsia on vähän, tarinan voi keksiä yksinkin.
- 3) Tarinan kertominen
Kun kaikki ovat keksineet tarinan, tarina kerrotaan muille ääneen.
- 4) Keskustellaan tarinoista
Keskustellaan tarinoista ja kuvista, ja keksitään vaihtoehtoisia loppuja tarinoille.

Vinkkejä ja linkkejä:

Pienimmille osallistujille ohjaaja voi näyttää esimerkin tai johdatella tarinaa kysymyksin: "Mitä sitten tapahtui?".

Lapset voivat keksiä tarinoihin ääniä, jotka vaihtuvat tarinan eri kohdissa.

Vanhemmat lapset voivat improvisoida ja näytellä kohtauksia tarinasta.

Kuvien pohjalta voi myös ryhäsaduttaa lapsia. Tarinankerronta voi helpottua, kun sitä kerrotaan yhdessä. Sadutuksesta lisää:

www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat/sadutus/sadutus_paa.htm

Lapset kertovat ja toimivat ry:n sadutus-aiheiset sivut

3. TELEVISIO JA ELOKUVA

Ketjutarina

Luodaan yhdessä elokuvan käsikirjoitus huikeine juonenkäänteineen. Käsikirjoitus tehdään ketjutarinana eli kaikki osallistujat kirjoittavat oman pätkänsä yhteiseen käsikirjoitukseen.

Lukekaa ensin yhdessä elokuvan käsikirjoitus siihen asti, johon muut ovat sen kirjoittaneet. Keksikää käsikirjoitukselle jatkoa. Kirjoittakaa tarinaa eteenpäin muutaman virkkeen verran.

Tässä tarinan alku: Olipa kerran Muuvisen perhe. Siihen kuuluivat äiti, isä, tyttö ja poika. Oli aivan tavallinen ilta. Perheen isä oli kirjoittamassa sähköpostia, tyttö ja poika pelasivat yhdessä tietokoneella ja äiti puolestaan puhui kännykällä ystävänsä kanssa. Kaikki havahtuivat siihen, kun ovelta kuului outo, ujeltava ja hyvin voimakas ääni...

Rakenna ja animoi

Kuvataan lyhyt esineanimaatio kameran ja tietokoneen animaatio-ohjelman avulla. Palikoista rakennetaan jokin hahmo osa osalta niin, että jokaisesta rakennusvaiheesta otetaan kuva. Valmiissa animaatiossa hahmonne rakentuu kuin itsestään pala palalta valmiiksi.

- 1) Suunnitelkaa ja rakennelkaa palikoista mieleisenne hahmo. Kun hahmonne on valmis, purkakaakaan se takaisin osiin.
- 2) Asettakaa hahmon ensimmäiset palikat paikoilleen. Ottakaa kuva. Muistakaa että kuva otetaan aina silloin, kun rakentajan käsiä ei enää näy ruudulla.
- 3) Asetelkaa hahmon seuraava osa paikoilleen. Ottakaa taas kuva.
- 4) Jatkakaa hahmon rakentelua edellä kuvatulla tavalla siihen asti, kunnes hahmo on valmis.
- 5) Ottakaa lopuksi valmiista hahmosta useampia kuvia, jotta hahmo ei heti katoa ruudulta.
- 6) Katsokaa animaatio

Zädäm, poks, viuuu!

Tehtävä:	Kuunnellaan elokuvan ääniä ja elokuvamusiikkia.
Tavoitteet:	Omien äänihavaintojen jakaminen. Äänien ja kuvien suhteiden tarkastelu.
Ikäryhmä:	5–6-vuotiaat
Kesto:	30–40 min.
Välineet:	Yksi Myyrä-animaatioelokuva tai muu musiikin ja äänien kannalta havainnollinen lastenelokuva. TV tai videotykki tai dvd-soittimella varustettu tietokone ja kaiuttimet. Lastenelokuvamusiikkia sisältäviä cd-levyjä, paperia ja värikyniä.
Erityistä jättää	Myyrä-animaatiot ovat erimittaisia. Jos piirtämisen pois, ehtii katsomaan pidemmän animaation.

- 1) Kuunnellaan kohtaus elokuvasta ilman kuvaa.
- 2) Keskustellaan siitä, mitä kuultiin.
Mistä äänet olivat peräisin? Entä musiikki, kuulostiko se tutulta? Mihin äänet ja musiikki voisivat liittyä?
- 3) Kuunnellaan kohtaus uudelleen ja piirretään, mitä kuullaan.
Ääniä voi piirtää miten haluaa, konkreettisia esineitä tai pelkkä väriä tai viivoja ja pisteitä – jokainen oman tulkintansa mukaan.
- 4) Katsotaan yhdessä piirustuksia.
Jokainen saa halutessaan kertoa omasta piirustuksestaan. Jos piirustukset ovat erilaisia, on hyvä nostaa esiin se, että jokainen kuulee ja kokee äänet omalla tavallaan. Oikeaa ja väärää kuulemista ei ole.
- 5) Keskustellaan yhdessä elokuvien hahmoista ja elokuvien musiikista ja äänistä.
Muistaako joku laulun jostakin elokuvasta tai television lastenohjelmasta? Entä minkä elokuvan äänet ovat jääneet mieleen? Risto Räppääjän, Ice Age -elokuvan tai jonkin muun elokuvan?
- 6) Katsotaan alussa kuunneltu elokuvan kohtaus.
Mahdollisuuksien mukaan katsotaan koko animaatioelokuva tai yksi tarina DVD-levyltä.

- 7) Keskustellaan yhdessä, mihin hahmoihin, tapahtumiin ja asioihin valitun kohtauksen äänet ja musiikki liittyivät. Mitä tunteita ne herättivät?
- 8) Ohjaaja voi esitellä kirjaston kokoelmiin kuuluvia lastenelokuvia ja nostaa esiin erityisesti elokuvat, jotka ovat mielenkiintoisia musiikin ja äänien kannalta. Lapsia voi kannustaa kuuntelemaan elokuvaa ja elokuvamusiikkia yhdessä vanhempien kanssa.

Fiktiivinen mainos

Mainoksissa luodaan usein elävän lelun vaikutelma tietokonepohjaisin tehostein. Musiikkia ja äänitehosteita käytetään runsaasti tehostamaan vaikutelmaa.

- 1) Katsotaan lelumainoksia, joissa lelut ikään kuin oikeasti elävät. Suomenkielisiä mainoksia on helpoimmin tallennettavissa viikonloppujen televisiolähetyksistä. YouTubessa on myös runsaasti mainoksia. Parhaiten ne löytyvät englanninkielisillä hakusanoilla ja tietyn lelun nimellä, esim. hakusanalla "Barbie commercials".
- 2) Kokeillaan mainoksen lelun toimintaa käytännössä. Verrataan toimintaa mainokseen ja keskustellaan asiasta.
  - Puhuvatko mainokset totta?
  - Miksi mainoksissa pyritään saamaan lelut niin ihmeellisiksi?
  - Onko lapsilla omia kokemuksia mainosten tuottamista pettymyksistä?
  - Millainen olisi hyvä lelumainos?
- 3) Keskustelun jälkeen voidaan suunnitella lelulle oma mainos. Suunnittelun jälkeen harjoitellaan mainosta muutaman kerran. Lopulta mainos kuvataan. Katselun aikana voidaan arvioida mainoksen tehokkuutta.

4. VALOKUVA

Kuvien metsästystä

Tehtävä: Tutustutaan ympäristöön valokuvauksen keinoin.

Tavoitteet: Valokuvaan tutustuminen

1) Kuvauskohteen valinta

Lapset keksivät itse mitä kuvataan.

Ympäristöstä voidaan kuvata kaikkea rumaa ja kaunista. Sateisella säällä voidaan kuvata aurinkoisia asioita, eli etsitään asioita, jotka piristävät mieltä. Oranssi sateenvarjo tai punainen kärpässieni ovat virkistäviä harmaalla säällä.

Ympäristöstä voidaan kuvata erilaisia ekologisia systeemejä: metsää, suota, järveä tai jokea.

Voidaan kuvata suuntia, kuten polkuja, teitä, pellon reunoja ja katulamppurivistöjä.

2) Kuvien metsästys

Kuvauskohteen keksimisen jälkeen lähdetään ympäristöön metsästämään kuvia.

Otetaan kohteista sekä lähikuvia että yleiskuvia.

3) Kuvien tutkinta

Tutkitaan kuvista ympäristön yksityiskohtia.

Lisäksi voidaan tutkia kuvaan liittyviä asioita. Missä kohtaa lamppurivistössä on pienimmältä näyttävä lamppu ja missä pisimmältä näyttävä lamppu? Mistä se johtuu?

Kuvasarja ilman kameraa

Tehtävä: Kuvasarjan läpi käyminen keholla ilman kameraa

Tavoitteet: Kuvien jatkumon sekä kuvasarjan juonellisuuden hahmottaminen

- 1) Mietitään jokin tapahtuma.
Esimerkiksi aikuinen menee eteen paperipinon kanssa, paperit putoavat lattialle, aikuinen kumartuu nostamaan ne ja lopussa paperit ovat taas aikuisen käsissä.
- 2) Aikuinen esittää tapahtuman lapsille oman kehonsa avulla still-kuvina, eli liikkumattomana.
  - Lapset sulkevat silmänsä, ja aikuinen asettuu ensimmäiseen kuvaan liikkumattomana.
  - Lapsille annetaan merkki, he avaavat silmänsä ja katsovat kuvan.
  - Jälleen lapset sulkevat silmänsä, ja aikuinen asettuu seuraavaan kuvaan. Näin edetään koko kuvasarja läpi.

Lelujen seikkailu

Tehtävä:	Valokuvataan lelu seikkailemassa ympäristössä.
Tavoitteet:	Oma valokuvailmaisuus. Valokuvauksen harjoittelu.
Ikäryhmä:	5–6-vuotiaat
Ryhmäkoko:	6-8
Kesto:	30–40 min.
Välineet:	1–3 digivalokuvakameraa, liitinjohto, tietokone, väritulostin, (valokuva)tulostuspaperia, leluja.
Erytyistä:	Lapset voivat tuoda tuokioon omia lelujaan tai käyttää päiväkodin/kirjaston leluja.

- 1) Tehdään lelujen esittelykierros.
Jokainen voi kertoa tuomastaan lelusta, miksi tykkää juuri siitä, ja mistä se on peräisin. Jos käytetään kirjaston/päiväkodin leluja, voidaan aloittaa lelujen valinnalla ja kertomalla, miksi valitsi juuri sen lelun.
- 2) Ohjaaja näyttää, miten lelun voi asetella esimerkiksi pöydälle lautapelin ääreen tai kurkkaamaan hyllystä. Ohjaaja ottaa lelusta valokuvan ja näyttää sen kameran näytöltä lapsille.
- 3) Lapset asettavat lelunsa eri paikkoihin tekemään eri asioita kirjastossa. Lapset ottavat ohjaajan avustuksella kuvia leluista.
- 4) Ohjaaja printtaa valokuvat. Sillä aikaa lapset voivat asetella lelut rinkiin. Kun kuvat on tulostettu, lapset voivat asettaa valokuvat oikean lelun kohdalle.
- 5) Katsellaan yhdessä omia valokuvia ja jutellaan niistä. Mitä niissä tapahtuu? Missä lelu on, ja mitä se tekee? Mitä kaikkea ympäristössä voi tehdä? Millaisia asioita ympäristöstä löytyy?
- 6) Päätetään yhdessä laitetaanko valokuvat näytteille vai ottavatko lapset omat kuvansa mukaan.

5. KIRJA JA TARINA

Lempikirjapäivä

- 1) Sovitaan päivästä, jolloin jokainen lapsi voi tuoda mukanaan oman lempikirjansa.
- 2) Kukin lapsi esittelee vuorollaan kirjansa muille.
Kerrotaan, kenestä kirja kertoo ja mitä siinä tapahtuu. Turvallinen esiintymispaikka on aikuisen syli tai aikuisen viereen asetettu tuoli.
Aikuinen osoittaa omalla esimerkillään innostuneisuutta ja kiinnostusta kirjoja kohtaan ja esittää myös kysymyksiä.
Kuka sinulle luki kirjan ensimmäistä kertaa? Minkälaisia kuvia kirjassa on? Onko kirjassa jotain hassuja nimiä tai sanoja? Onko kirja pelottava tai hauska?
- 3) Kirjojen käsittelyä voidaan jatkaa lähipäivinä lukemalla jokainen kirja vuorollaan. Jos kirja on erityisen pitkä, voidaan siitä lukea otteita.
- 4) Lapsia voidaan pyytää tuomaan myös vanhempiansa lapsuusajan lempikirja ja käsitellä niitä samalla tavalla.

Kirjasta kuunnelmaksi

- 1) Luetaan kirjaa ääneen ja mietitään luennan lomassa, miten tarinaa voisi tehostaa erilaisin äänin.
- 2) Kokeillaan itse tuottaa ääniä ja äänimaisemia kirjan tekstin tueksi.
- 3) Luetaan nauhalle pienissä osissa ja tuotetaan tehosteäänä samalla. Kirjan sisältö voidaan myös esittää ja äänittää näytelmänä.
- 4) Kuunnellaan tuotos. Kuunnelma voidaan myös polttaa jokaiselle lapselle CD-levylle kotiin vietäväksi.

Esineet tarinaksi

Valitkaa kolme esinettä ja asetelkaa ne pöydälle eteenne. Keksikää yhdessä tarina, johon pöydällä olevat esineet liittyvät. Kertokaa tarinaa vuorotellen. Voitte aloittaa tarinan sanoilla "Olipa kerran."

- Miten valitsemanne hahmot kuljettavat tarinaa eteenpäin?
- Mitä juonenkäänteitä tarinaanne sisältyy?
- Mikä on tarinanne huippukohta?
- Miten tarinanne päättyy?

Halutessanne tarinan voi kirjoittaa paperille ylös tai voitte nauhoittaa tarinanne omalla kännykällä.

Kirjasairaala

Tehtävä: Rikki menneiden kirjojen korjaaminen.

Kesto: n. 60 min

Tarvikkeet: Sakset, liimaa, rikkinäisiä kirjoja, kontaktimuovia. Kirjastolta saadaan korjattavia kirjoja, sekä muovia ja puristimia. Muovista voi leikata etukäteen pienempiä palasia, jotta lasten on helpompi korjata revenneitä sivuja.

Kirjasairaala on parasta järjestää päiväkodissa, jossa lapsilla on valmiiksi enemmän tilaa kirjojen korjaukseen kuin kirjastolla. Aikaa keskusteluosioon kuluu n. 15–20 minuuttia, ja korjausosioon n. 40 minuuttia riippuen ryhmän koosta.

Vetäjän kirjasairaalalle voi pyytää kirjastosta. Tarkoitus olisi, että kirjasairaalan vetäjä olisi mukana myös korjaushetkessä, jotta lapset voivat kysyä "tohtorilta" vinkkejä vaikeasti revenneiden sivujen korjaukseen.

Aloitus

- 1) Kysytään lapsilta tietävätkö he, mikä kirjasairaala on. Millaisia kirjoja sinne tuodaan jne.
- 2) Käydään läpi perusasioita. Kirjoja saa lainata kirjastosta kuka tahansa, jolla on kortti. Sama kirja voi olla monta kertaa lainassa, ja siksi on tärkeää pitää huolta yhteisistä kirjoista.

- 3) Kysytään, millä tavalla kirja voi mennä rikki.
  - kirjan sivu voi revetä, jos kääntää sivua liian lujaa
  - kirjasta voi irrota sivu kokonaan (kirja voi olla jo vanhakin)
  - kysytään, onko kenelläkään kotona lemmikkiä, esim. kissaa/koiraa, ja mitäs lemmikki saattaa kirjalle tehdä
  - kysytään, onko kenelläkään pikkusisko tai -veljeä ja ovatko ne koskaan purreet/sotkeneet kirjoja
  - kysytään, mitä voi tapahtua, jos iltapalan yhteydessä lukee samalla kirjaa (maitomuki kaatuu, rasvainen leipä putoaa jne.)
  - Voiko tussia, kuulakärkikynää, lyijykynää pyyhkiä kirjan sivuista
- 4) Samalla näytetään erilaisia pahoin turmeltuneita kirjoja, joista saa esimerkkejä erilaisiin tapoihin, miten kirja voi mennä rikki.
- 5) Seuraavaksi mietitään, kuinka kirjoja sitten korjataan
  - Teippaamalla, liimaamalla, ompelemalla
  - Pääkirjastolla on käytössä hiomarobotti
  - Mietitään, mitä ei voi korjata. Kastunutta kirjaa tai sotkettua kirjaa. Käydään vielä läpi, kuinka kirja voi kastua.

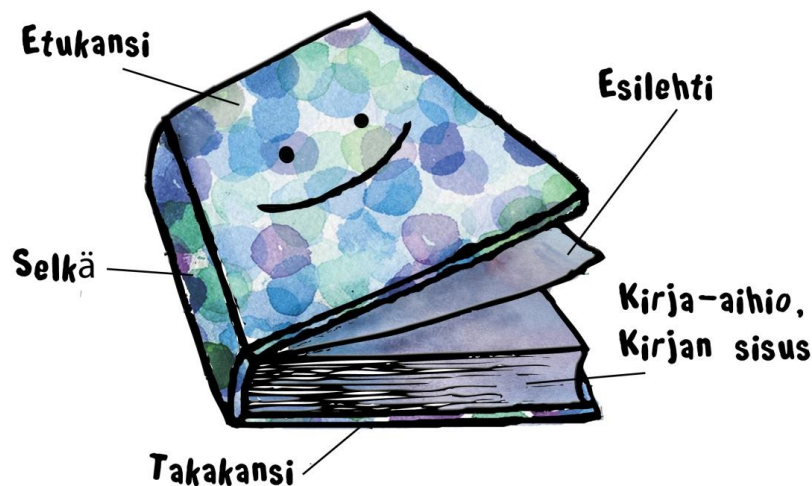
Kertaus ja korjaus

- 1) Valistusosuuden loppuksi käydään lasten kanssa vielä kertaalleen läpi, kuinka kirja voi mennä rikki, kuinka niitä korjataan ja mitä ei voi korjata.
- 2) Kerrotaan, että jos kotona kirja vahingossa menee rikki, niin siitä voi rohkeasti mennä kertomaan kirjastoon, eikä kirjastossa suututa.
- 3) Kerrotaan kirjastolla olevan erikoisteippiä, jolla kirjat korjataan. Kerrotaan, että kirjoja ei saa koskaan teippailla tai muuten korjailla kotona, vaan ne tulisi aina toimittaa kirjastoon korjattavaksi.
- 4) Esitellään myös puristimia ja muita korjaustarvikkeita.
- 5) Lopuksi jokainen lapsi valitsee oman korjattavan kirjan. Kirja saadaan omaksi, joten siihen kannattaa kirjoittaa oma nimi esim. etusivulle, jotta tietää mikä kirja on kenenkin korjaama.
- 6) Korjatuista kirjoista voidaan järjestää näyttely päiväkodissa tai kirjastolla.

Kirjan osat

Tutkikaa yhdessä kuvakirjoja.

- Etsikää ja nimetkää kirjan osia, kuten etu- ja takakansi tai kirjan selkä.
  - Keskustelkaa yhdessä, mitä tietoa kirjan eri osista löytyy.
  - Mihin on kirjoitettu kirjan tai sen kirjoittajan nimi?
  - Miksi kannessa on kuva? Mitä se kertoo?
- Tutkikaa kuvakirjan kansikuvaa.
  1. Mitä on kuvattuna etualalla, entä mitä näkyy taustalla?
  2. Millainen tunnelma kuvasta välittyy? Mitä muuta se kertoo?
  3. Tutkikaa kuvakirjan nimeä. Miten se liittyy kannen kuvaan? Mitä kirjan nimi kertoo kirjan tulevasta sisällöstä?
  4. Ennakoikaa yhdessä, millaisia tarinoita kuvakirja voisi kannen perusteella sisältää.
- Lukekaa yhdessä kuvakirjaa siten, että ennen jokaista sivun kääntöä ennakoidaan seuraavan aukeaman tapahtumia.
  - Mihin kysymykseen seuraava aukeama mahdollisesti antaa vastauksen?
  - Miten kertomuksen tapahtumat tulevat jatkumaan seuraavalla sivulla?
  - Pyrkikää siihen, että jokaisella lapsella on mahdollisuus nähdä uusi aukeama samanaikaisesti.
- Keksikää kuvakirjasta tarinoita pelkkien kuvien perusteella.

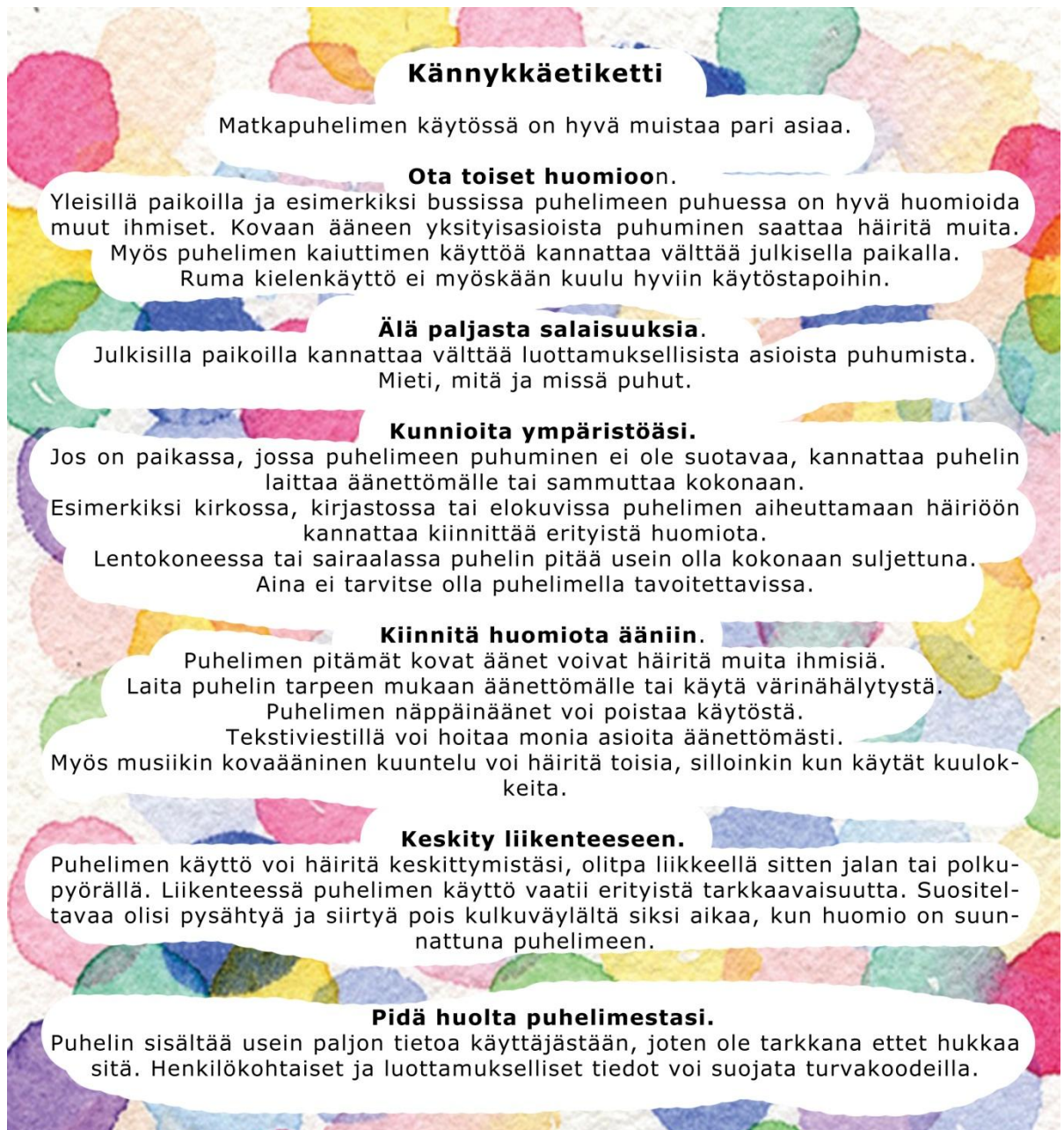
6. PELIT JA PUHELIMET

Ihmekännykkä

Tehtävä:	Tuunataan oma ihmekännykkä.
Tavoitteet:	Kännykän turvallisen käytön ja kännykkäetiketin oppiminen. Oma kuva- ja ääni-ilmaisu.
Ikäryhmä:	5–6-vuotiaat
Kesto:	30–45 min.
Välineet:	Pahvia, saksia, liimaa, koristeteippejä, vanhoja lehtiä, koristepapereita, erilaisia kierrätys- ja askartelumateriaaleja.

- 1) Leikataan pahvista pohja omalle Ihmekännykälle. Muoto voi olla tutun kännykän oloinen tai villin mielikuvituksellinen – tai ihan millainen vain!
- 2) Keksitään omalle Ihmekännykälle ihmeellisiä toimintoja kuten näkymättömyysnappula, karaokeohjelma, pehmolelujen pesuohjelma. Antakaa mielikuvituksen lentää!
- 3) Askarrellaan eri materiaaleista Ihmekännykkään näppäimet, näyttö ja muita tarvittavia ohjaimia tai nappuloita keksityille ihmetoiminnoille. Tuunataan kännykästä oman näköinen. Jos tykkää hevosista tai moottoripyöristä, lehdistä voi leikata niiden kuvia ja liimata Ihmekännykkään. Ihmekännykkä voi olla suunniteltu hevoselle tai vaikka moottoripyörän osaksi!
- 4) Jokainen esittelee oman Ihmekännykkänsä, tai ohjaaja esittelee ja kyselee tekijältä hänen Ihmekännykkänsä toiminnoista.
- 5) Ohjaaja kysyy, kenellä kaikilla on oma kännykkä tai kenen kännykkää lapset tarvittaessa käyttävät ja mitä sillä tekevät. Mietitään yhdessä, mitä kännykällä oikeasti voi tehdä (soittaa puheluita eli olla yhteydessä perheeseen, sukulaisiin ja ystäviin, ladata ja kuunnella musiikkia, ladata ja pelata pelejä, ottaa ja katsella valokuvia ja videokuvaa, asettaa herätys, maksaa ostokset tai bussilipun, surffailla internetissä ja niin edelleen).
- 6) Ohjaaja kyselee, minkä ihmetoiminnon he haluaisivat kännykkäänsä ja miksi.

- 7) Keskustellaan, onko kännykän käytöstä haittaa, ja jos on, niin millaista ja missä tilanteissa?
- 8) Käydään yhdessä kännykkäetiketti läpi keskustellen.
- 9) Jokainen saa oman Ihmekännykkänsä mukaan tai kännyköistä tehdään näyttely.

Pelittää!

Tehtävä:	Pohditaan pelaamista ja suunnitellaan oma pelimaisema.
Tavoite:	Opetellaan pelien luokituksia ja ikärajoja.
Ikäryhmä:	5-6 – vuotiaat
Ryhmäkoko:	max. 10
Kesto:	30–45 min.
Välineet:	Erilaisia lauta-, CD-ROM-, konsolipelejä, väritys/piirtelykuvat
Sivusto:	www.pegi.info/fi/index/id/201 Tietoa pelien PEGI-luokitusjärjestelmästä

- 1) Keskustellaan pelaamisesta
Ohjaaja kysyy, missä kaikkialla ja miten voi pelata pelejä. Pohditaan yhdessä erilaisia pelejä ja tapoja pelata:
Tietokone-, kännykkä-, konsoli-, lautapeli, peliautomaatti..
Pelaaminen yksin, kaksin, ryhmässä, verkossa..
Ohjaaja konkretisoi luetteloa näyttämällä esim. lautapelin, dvd-pelejä, konsolipelin ohjaimen jne.
- 2) Luokitellaan erilaisia pelejä
Ohjaaja kyselee, millaisia pelejä lapset tuntevat ja pelaavat, ja kertoo, että eri pelit on tarkoitettu eri-ikäisille.
Mietitään yhdessä erilaisia pelejä: seikkalupeli, roolipeli, autopeli jne.
Mietitään, minkä ikäisille ne on tarkoitettu. Ohjaaja kertoo pelien ikärajoista ja näyttää peleistä ikärajamerkintöjä.
- 3) Millaisia pelikokemuksia sinulla on?
Keskustellaan yhdessä, mikä pelaamisessa on hauskaa, voiko siitä oppia jotakin ja onko pelaamisessa jokin asia pelottavaa. Millainen olo on pelatessa, entä sen jälkeen? Pelaavatko lapset illalla? Näkeekö joku peleistä unia? Millaisia? Miksi ei kannata pelata liikaa?
- 4) Suunnitellaan oma pelimaisema
Piirretään ja suunnitellaan peli, jossa lapsi itse on sankari. Mikä olisi pelin paikka tai maisema? Mitä pelissä tapahtuisi? Ohjaaja jakaa tietokone-piirtelykuvan ja virtuaalipeli-piirtelykuvat, joihin pelimaiseman ja sankarin voi piirtää.
- 5) Esitellään oma peli
Kerrotaan toisille itse suunnitellusta pelistä.

7. TIETOKONEET JA INTERNET

Konekivaa

Tehtävä:	Harjoitellaan tietokoneen käyttöä
Tavoitteet:	Tutustutaan tietokoneen eri osiin ja opitaan tietokoneen toiminnasta.
Ikäryhmä:	5-6 – vuotiaat
Ryhmäkoko:	max. 10
Kesto:	30 min.
Välineet:	Tietokone ja internetyhteys

- 1) Arvuutellaan ja muistellaan yhdessä tietokoneen ääressä tietokoneen osia: keskusyksikkö, hiiri, näyttö, näppäimistö, kaiuttimet. Keskustellaan siitä mitä kaikkea tietokoneella voi tehdä: kuunnella musiikkia, kirjoittaa, piirtää, pelata, katsella elokuvia ja tv-ohjelmia, mitä muuta?
- 2) Katsotaan tietokoneelta Hiiripiiri-video, jossa lapset esittelevät tietokoneen toimintaa
<http://opettajatv.yle.fi/oppimateriaalit?q1=on&q3=on&q5=on&q6=on&str=hiiripiiri&sub=>
- 3) Hiiren ja näppäimistön käyttöä voidaan harjoitella pelaamalla ensipelejä. Pelien kansista voidaan nostaa esiin ikärajamerkintä ja keskustella eri ikärajoista, joita peleillä ja elokuvilla on.

Kuunnellaan ja soitetaan satua

Tehtävä:	Kuunnellaan satua ja tehdään sille äänimaailma.
Tavoitteet:	Saduista nauttiminen, sadun käsittely soittamalla ja keskustelemalla. Äänimaailman ja kuunnelman teon harjoittelu. Internetin mahdollisuuksien ja turvallisen käytön oppiminen.
Ikäryhmä:	5–6 – vuotiaat
Ryhmäkoko:	max. 10
Kesto:	30–45 min.
Saitti:	http://www.satunetti.fi/ Satunetti on Satusivellin-tapahtuman satujen kuuntelusivu. Satunettiin ovat satuja kirjoittaneet eri kirjailijat. Satujen lukijat ovat näyttelijöitä. Satujen joukossa on myös kansansatuja.
Välineet:	Tietokone/ internet, kaiuttimet, mikrofoni, erilaisia tavallisia esineitä, joista voi saada äänen (esim. paperi, kuppi, kynä, kampa, kirja, helmet, lusikat) tai erilaisia soittimia (esim. palikat, rumpu, marakassi, ksylofoni).
Erytyistä:	Hyvät kaiuttimet ja hyvä tila sadun kuunteluun. Sopivan mittaisen sadun tai satujen valinta tärkeää, pituudet ovat näkyvissä saitilla satujen nimen vieressä.

- 1) Ohjaaja kysyy lapsilta, mitä he ovat tietokoneelta ja internetistä kuulleet ja kuunnelleet. Kysytään lapsilta, mikä internet on. Ohjaaja kertoo lasten tietoja täydentäviä tietoja internetistä. Kerrotaan, että internetistä voi kuunnella musiikin lisäksi myös satuja ja tarinoita ja kuunnelmia. Kerrotaan Satunetin osoite, näytetään sivu ja se, miten sadun nimeä klikkaamalla voi kuunnella satuja.
- 2) Kuunnellaan ohjaajan valitsema satu/sadut tai lapset voivat äänestää ohjaajan valitsemista satujen nimistä ne sadut, jotka kuunnellaan.
- 3) Kerrataan yhdessä sadun tapahtumia ja henkilöitä. Pohditaan, millaisia ääniä niihin voisi liittyä. Ideoita ääniksi voi keksiä esim. pohtimalla, millaisia ääniä elokuvissa, peleissä ja tv-ohjelmissa kuuluu.

- 4) Kokeillaan tuottaa sadun eri kohtiin sopivia ääniä esineillä tai soittimilla.
- 5) Kuunnellaan satu uudelleen ja tuotetaan satuun äänimaailma. Ohjaaja voi tarvittaessa toimia "kapellimestarina" eli näyttää, kenen vuoro on tehdä ääniä milloinkin. Keskustellaan, miltä satu vaikutti äänien kanssa – hauskemmalta, jännittävämmältä, sekavammalta, vai miltä?
- 6) Ohjaaja voi nauhoittaa yhdessä tuotetun äänimaailman kera sadun. Kuunnellaan yhdessä tuotettu kuunnelma. Keskustellaan, miltä satu vaikutti itse tehtynä kuunnelmana.

Vinkkejä:

Lapsilla voi olla käsissä esim. muovailuvahaa tai pehmoleluja, kun he kuuntelevat satua, mikä auttaa keskittymään, kun kirjan kuvia ei ole katseltavana. Keskittymistä kuuntelemiseen auttaa myös pehmeät patjat/säkkituolit ja hämyinen valaistus.

8. MEDIA-AIHEISIA KUVAKIRJOJA

- Aho, Maria: Wilhelmiina Won Waak tietokonekoukussa (2011)
<http://www.lastukirjastot.fi/lahti/teos.asp?teosid=A61AF859-8A44-45AE-8A96-0982A9EA9F62&listalta=1&lkm=7&materiaali=100001&edhaku=4&aineistoittain=1&pisteet=5>
- Jüngling, Christine: Vähän aikaa vielä! (2012)
<http://www.lastukirjastot.fi/lahti/teos.asp?teosid=90E370BC-69CA-4E1C-95FE-EDC661F73382&listalta=1&lkm=7&materiaali=100001&edhaku=4&aineistoittain=1&pisteet=5>
- Koivisto, Jari: Miina ja Manu reporttereina (2012)
<http://www.lastukirjastot.fi/lahti/teos.asp?teosid=1B7442B4-457D-4DB9-83C5-5D24DCDA6C89&listalta=1&lkm=2&materiaali=100001&edhaku=8&aineistoittain=1&pisteet=5>
- Kunnas, Mauri: Etusivun juttu, eli, Kuinka sanomalehti syntyy (1990)
<http://www.lastukirjastot.fi/lahti/teos.asp?teosid=85E2C290-21A7-00A3-0398-0030050E2A61&listalta=1&lkm=2&materiaali=100001&edhaku=8&aineistoittain=1&pisteet=5>
- Cousins, Lucy: Maisa käy kirjastossa
<http://www.lastukirjastot.fi/lahti/teos.asp?teosid=0AF868D3-D4B0-422D-98B2-951EDD352D50&listalta=1&lkm=54&materiaali=100001&edhaku=9&aineistoittain=1&pisteet=5>
- Disney, Walt: Kirjan kiehtova historia (1990)
<http://www.lastukirjastot.fi/lahti/teos.asp?teosid=CC4EFBB3-21B6-00A3-0398-0030050E2A61&listalta=1&lkm=54&materiaali=100001&edhaku=9&aineistoittain=1&pisteet=5>
- Harjanne, Maikkj: Minttu kirjastossa (2000)
<http://www.lastukirjastot.fi/lahti/teos.asp?teosid=21B24399-21A8-00A3-0398-0030050E2A61&listalta=1&lkm=54&materiaali=100001&edhaku=9&aineistoittain=1&pisteet=5>
- Shields, Gillian: Kirjasto-Kaisa (2011)
<http://www.lastukirjastot.fi/lahti/teos.asp?teosid=C4F86ECB-7B13-4A60-AD16-DA8F3BF0FBBE&listalta=1&lkm=54&materiaali=100001&lajittelu=1&edhaku=9&pisteet=5>

- Truus: Pikku Make tutustuu kirjoihin (2002)
<http://www.lastukirjastot.fi/lahti/teos.asp?teosid=55380226-21B7-00A3-0398-0030050E2A61&listalta=1&lkm=54&materiaali=100001&lajittelu=1&edhaku=9&pisteet=5>
- Kivelä, Malin: Pixonin pojat ja TV:n kotoisa kajo (2013)
<http://www.lastukirjastot.fi/lahti/teos.asp?teosid=73A708B0-2B77-4CB8-83A2-8130694FA116&listalta=1&lkm=9&materiaali=100001&edhaku=10&aineistoittain=1&pisteet=5>
- Pichon, Liz: Hekku hylkää television (2003)
<http://www.lastukirjastot.fi/lahti/teos.asp?teosid=68A365A8-21B7-00A3-0398-0030050E2A61&listalta=1&lkm=9&materiaali=100001&edhaku=10&aineistoittain=1&pisteet=5>
- Cousins, Lucy: Hymyä, Maisa! (2004)
<http://www.lastukirjastot.fi/lahti/teos.asp?teosid=0669CF7F-7463-4DAD-A8AA-39CEEEE4C743&listalta=1&lkm=9&materiaali=100001&edhaku=12&aineistoittain=1&pisteet=5>
- Kaczan-Borowska, Katarzyna: Ystävien kesken (2010)
<http://www.lastukirjastot.fi/lahti/teos.asp?teosid=E4A6DCEF-2B96-468D-BA02-085DF9FC5FAA&listalta=1&lkm=9&materiaali=100001&edhaku=12&aineistoittain=1&pisteet=5>
- Värien maailma (2003) <http://www.lastukirjastot.fi/lahti/teos.asp?teosid=8F8A4539-21AC-00A3-0398-0030050E2A61&listalta=1&lkm=9&materiaali=100001&edhaku=12&aineistoittain=1&pisteet=5>

LÄHTEET

Kirjastot.fi. Mediakasvatus. Työkaluja. Hakupäivä 14.9.2013.
http://mediakasvatus.kirjastot.fi/mediakasvattajan_tyokalut#.UIP6TCOgCIE.facebook

Kylmänen, T. 2010. Mediamylly. Kasvattajan opas esi- ja alkuopetukseen.

Metka mediakasvatuskeskus. Mainiot mediaperheet. Hakupäivä 14.9.2013.
<http://mediametka.fi/hankkeet/mainiot-mediaperheet/>

Metka mediakasvatuskeskus. Opetuskokonaisuudet. Mediakasvatusmateriaali kirjaston ammattilaisille. Hakupäivä 14.9.2013.
<http://mediametka.fi/opetuskokonaisuudet/mediakasvatusmateriaali-kirjaston-ammattilaisille/>

Niinistö, H., Ruhala, A, Henriksson, A & Pentikäinen, L. 2006. Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla.

Ruhala, A., Pentikäinen, A. & Niinistö, H. 2010. Mediametkaa! Osa 5 – Kirjasto kohtaa mediakulttuurin.

Viestintävirasto. Älä kailota. Kännykkäetiketti. Hakupäivä 23.10.2013.
<http://www.alakailota.fi/kannykkaetiketti.html>